

**သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း
ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အာဆီယံ
လမ်းညွှန်ချက်များ**

**Translated from the ASEAN Guidelines
for Agroforestry Development**

အာဆီယံ သစ်တောရေးရာအဆင့်မြင့်အရာရှိများ

၂၀၁၈ ခုနှစ်

Disclaimer: This is an unofficial translation and provided for reference only.

The ASEAN Guidelines for Agroforestry Development, 2018.

To find the original version of the guideline please visit the ASEAN Secretariat website, <https://asean.org/> or download at <https://asean.org/book/asean-guidelines-for-agroforestry-development-asean-senior-officials-on-forestry-2018/>.

The translation has been produced with the support of the Climate Smart Land Use in ASEAN (CSLU) project, funded by the German Ministry for Economic Cooperation and Development and implemented by the Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ).

In cooperation with

အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း (ASEAN) သည် ၁၉၆၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ (၈) ရက်နေ့တွင် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ အသင်း၏အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှာ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလင်နိုင်ငံ၊ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၊ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ လာအိုပြည်သူ့ဒီမိုကရက်တစ်သမ္မတနိုင်ငံ၊ မလေးရှား နိုင်ငံ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၊ စင်္ကာပူနိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ပါသည်။

အာဆီယံအတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံးသည် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ ဂျကာတာမြို့တွင် အခြေစိုက်ပါသည်။

စုံစမ်းမေးမြန်းလိုပါက - ဆက်သွယ်ရန်

The ASEAN Secretariat
Community Relations Division
70A Jalan Sisingamangaraja
Jakarta 12110၊ Indonesia
Phone : (62 21) 724-3372, 726-2991
Fax : (62 21) 739-8234, 724-3504
E-mail : public.div@asean.org

သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အာဆီယံလမ်းညွှန်ချက်များ

ဂျကာတာ၊ အာဆီယံအတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံး၊ ၂၀၁၈။
630.059

၁။ အာဆီယံ - စိုက်ပျိုးရေး-သစ်တော

၂။ ရေရှည်တည်တံ့သောဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး - SDG

ISBN 978-602-5798-35-1

[ASEAN] အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း ၂၀၁၈၊ သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အာဆီယံလမ်းညွှန်ချက်များ

ရေးသားပြုစုသူများ - Catacutan DC, Finlayson RF, Gassner A, Perdana A, Lusiana B, Leimona B, Simelton E, Öborn I, Galudra G, Roshetko JM, Vaast P, Mulia R, Lasco RL, Dewi S, Borelli S, Yasmi Y. Jakarta, Indonesia: ASEAN Secretariat.

အာဆီယံ - အားလုံးအတွက် အခွင့်အလမ်းများရှိသော အသိုင်းအဝိုင်း

ဤစာစောင်တွင် ပါဝင်သည့်စာသားများကို သင့်လျော်သလို လွတ်လပ်စွာကိုးကားနိုင်သလို အသိအမှတ်ပြုမှု သေချာစွာထည့်သွင်း၍ ပြန်လည်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ထုတ်ဝေ လျှင် ထုတ်ဝေထားသည့် မိတ္တူတစ်စုံအား အာဆီယံ အသိုင်းအဝိုင်း ဆိုင်ရာဆက်ဆံရေးဌာန (CRD)၊ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ ဂျကာတာမြို့သို့ပေးပို့ ရမည်ဖြစ်သည်။

အာဆီယံနှင့်ပတ်သက်သည့် အထွေထွေ သတင်းအချက်အလက်များကို အာဆီယံ ဝက်ဘ်ဆိုက် www.asean.org, Catalog-in-Publication Data တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

မူပိုင်ခွင့် - အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း (ASEAN) ၂၀၁၈ ခုနှစ်

မူပိုင်ခွင့်များရယူပြီး

ဥယျောဇဉ်

အာဆီယံ သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် လမ်းညွှန် ချက်များသည် သာယာဝပြောမှု၊ ချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်မှု၊ ခံနိုင်ရည်ရှိမှုနှင့် အာဆီယံ ဒေသတွင်း ပြည်သူများ၏ လုံခြုံရေးစသည် တို့နှင့်ပတ်သက်၍ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ အတွက် အရေးပါသော မိုင်ပြမှတ်တိုင် တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ခြုံငုံ၍ ဆိုရလျှင် လမ်းညွှန် ချက်များ မှတစ်ဆင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်မှုကို ရယူနိုင်မည့် မူဘောင် တစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ လမ်းညွှန် ချက် များသည် အာဆီယံ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တော ရေးရာကဏ္ဍများ ၏ မျှော်မှန်းချက်နှင့် မဟာဗျူဟာစီမံချက် ၂၀၁၆-၂၀၂၅ ၏ ရလဒ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး အာဆီယံ စိုက်ပျိုး ရေးနှင့် သစ်တောရေးရာ ဝန်ကြီးများမှ ၂၀၁၆တွင် သဘောတူ အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ အတည်ပြု ချက်သည် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောကဏ္ဍ တွင် ပါဝင် ပတ်သက်သူများ သာမက အခြားကဏ္ဍများဖြစ်သည့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်း၊ စွမ်းအင်နှင့် ရေ စသည် တို့ ပါဝင်၍ တိုင်ပင် ဆွေးနွေးပွဲများကို ကျယ်ပြန့်စွာ ဆောင်ရွက်ခြင်းမှတစ်ဆင့် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ၏ သီးနှံ သစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အတွက် ဆုံးဖြတ်ချက် တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ လမ်းညွှန်ချက်များသည် မြေယာ၊ စီးပွား ရေး၊ ရေ၊ စွမ်းအင်၊ စိုက်ပျိုးရေး

သစ်တော၊ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် မွေးမြူရေးနှင့် ရေလုပ်ငန်း စသည့်ကဏ္ဍပေါင်းစုံ ပါဝင်၍ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်နိုင်မည် ဟု ကျွန်ုပ်တို့ မျှော်မှန်းထားပါသည်။ သီးနှံ သစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ၏ ဝင်ငွေနှင့် လူမှုဘဝတိုးတက် ရေးတို့ကို ပါဝင် အထောက်အကူဖြစ်စေ ပြီး ဒေသတွင်း သန်းနှင့်ချီသော စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်သူ တောင်သူများ အတွက် ပိုင်ဆိုင်မှုကိုတိုးတက်စေခြင်း အပြင် ၎င်း တို့စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်ခြင်းမှ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်စေသော ဒဏ်များကို ခံနိုင်ရည် ရှိစေခြင်း စသည့် ဦးတည်ချက် များနှင့် သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုး ခြင်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဆိုင်ရာမူဝါဒများ၊ အစီအစဉ်များကို လှုံ့ဆော်နိုင် ပေးနိုင်ပါ သည်။ ထပ်မံ၍ လမ်းညွှန်ချက်များမှ တစ်ဆင့် အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအချင်းချင်း ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက် ခြင်း၊ နည်းပညာမျှဝေ ခြင်း၊ မူဝါဒများဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်စေခြင်း၊ သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးသည့် ထွက်ကုန်များ နယ်စပ် ဖြတ်ကျော် ကုန် သွယ်မှု မြှင့်တက်စေခြင်း နှင့် ဂေဟ စနစ် ဝန်ဆောင်မှုများကို အားကောင်းစေပါ သည်။ အထက်ဖော်ပြပါ အချက်များသည် အာဆီယံ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အသိုက်အဝန်း ၏ မျှော်မှန်းချက်များနှင့် အညီ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု ပိုမိုအား ကောင်း စေရန်နှင့် အနီးစပ်ဆုံးဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အထောက် အပံ့ များပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

အာဆီယံသည် နည်းပညာ အကူအညီ အထောက်အပံ့ပေးသော ကမ္ဘာ့သီးနှံ သစ် တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း ဗဟိုဌာန (ICRAF) နှင့် လုပ်ငန်း ချောမွေ့စေရေး ဆောင်ရွက် ပေးသော စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO) တို့နှင့် အတူ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ကြ သော နိုင်ငံအဆင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်း အသီးသီး၊ အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာ၊ ဒေသတွင်းနှင့် အမျိုးသားအဆင့် သုတေသန နှင့် ပညာရေး အဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ အားလုံး ကိုကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်းနှင့်ဆွစ်ဇာလန်

နိုင်ငံအစိုးရမှ အထောက်အပံ့ ပေးသည့် အာဆီယံဆွစ်ဇာလန် မိတ်ဖက် အဖွဲ့ အစည်းမှ လူမှုရေး၊ သစ်တောနှင့် ရာသီ ဥတုပြောင်းလဲခြင်း ဆိုင်ရာ အစီအစဉ်၏ ခေါင်းဆောင်မှု၊ အမြော်အမြင်ရှိမှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု များကို ကျေးဇူးတင် ထောက်ခံပါကြောင်း ပြောကြား လိုပါ သည်။။ ကျွန်ုပ်တို့မှ ဆွီဒင်နိုင်ငံ အပြည် ပြည်ဆိုင်ရာ စိုက်ပျိုးရေး ကွန်ယက် ပဏာမလုပ်ငန်းစဉ်၏ တစ်စိတ် တစ်ပိုင်း ဖြစ်ပြီး သီးနှံ သစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုး ခြင်း၊ စားနပ် ရိက္ခာနှင့် အာဟာရ ဖူလုံရေး၊ ရေရှည် တည်တံ့သော စိုက်ပျိုးရေး စနစ်၊ မြေယာ ပြန်လည် ထူထောင်ရေး စသည် တို့ကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော မဲခေါင် ကျွမ်းကျင် ပညာရှင် အဖွဲ့ကိုလည်း စဉ်ဆက်မပြတ်ပံ့ပိုးမှုနှင့် လိုအပ်ချက် များကို ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းတို့ အတွက် ကျေးဇူးတင် ရှိပါကြောင်း ပြောကြား လိုပါ သည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ အရေးတယူ အသိအမှတ် ပြုကြောင်း ပြော ကြားလိုသည်မှာအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှဝန်ကြီး ဌာနသို့ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏ စေတနာနှင့် လမ်းညွှန်ချက်တို့ မပါရှိဘဲ ဤလမ်းညွှန် ချက် သည်အောင်မြင် လိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

ဤကဲ့သို့ အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့ အစည်းအသီးသီးတို့မှ ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့်ပါဝင်မှုများ၊ ပံ့ပိုးမှုများနှင့် ထောက်ခံ မှုများကြောင့် သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ အတိုင်း အာဆီယံ ဒေသတွင်း ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့် လုပ်ဆောင် လာကြခြင်းအားဖြင့် နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးကျေးဇူးများပါ ရရှိ နိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

အာဆီယံ သစ်တောရေးရာ အကြီးတန်း အရာရှိများ (ASOF)

ကျေးဇူးတင်အသိအမှတ်ပြုခြင်း

ကျေးဇူးတင်အသိအမှတ်ပြုခြင်း

အာဆီယံအနေဖြင့် ဤလမ်းညွှန်ချက် တွင် ပါဝင်သော အောက်ဖော်ပြပါ အဖွဲ့အစည်း များနှင့် ရေးသားပြုစုသူများ၊ ကူညီပံ့ပိုးသူ များ၊ တည်းဖြတ်ပေးသူများ၊ အကြံပြုသူ များနှင့် ဤလမ်းညွှန်ချက်ဖြစ်ပေါ်လာရေး လုပ်ငန်းစဉ် အားလုံးတွင် အကြံပေးပါဝင် သူများ အားလုံးကို ကျေးဇူးတင် အသိ အမှတ်ပြုအပ်ပါသည်။

အထူးသဖြင့် ဤလမ်းညွှန်ချက်ကို အရှိန် အဟုန်ဖြင့် အသိအမှတ်ပြုမှု ရရှိအောင် ဦးဆောင် မောင်းနှင်၊ ခေါင်းဆောင်မှုပေး ဆောင်ရွက်ခဲ့သော အာဆီယံ လူမှုရေးနှင့် သစ်တောရေးရာ လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်မှု အဖွဲ့၏ အဓိကတာဝန်ယူ လုပ်ဆောင်ပေး သူများ အားလုံးကို ကျေးဇူးတင်ရှိပါ ကြောင်းပြောကြားလိုပါသည်။

လူမှုသစ်တောရေးရာ နှင့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲ ခြင်းဆိုင်ရာ ပူပေါင်းဆောင်ရွက် ရေး အာဆီယံ-ဆွစ်ဇာလန် အတွင်းရေးမှူး ရုံးမှလမ်းညွှန်ချက်တွင် ပံ့ပိုးမှုများ ပေးပြီး ပူးပေါင်း ပါဝင်သည့် မိတ်ဘက်အဖွဲ့များ အား ကျေးဇူးတင်ရှိအပ်ပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ချင်းမိုင်မြို့တွင် ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၂ ရက်မှ ၁၃ ရက်နေ့အထိ ကျင်းပခဲ့သော အာဆီယံ လူမှုရေးနှင့် သစ်တောရေးရာ လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်မှု အဖွဲ့၏ ၇ ကြိမ်မြောက် ပဏာမ ဆွေးနွေးပွဲ တွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသော အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများမှ မူဝါဒချမှတ် သူများအပါအဝင်၊ တောင်သူလယ်သမား အဖွဲ့များနှင့် သမဝါ ယမအသင်းများ၊ လူထု အခြေပြု သစ်တော စီမံခန့်ခွဲမှု အဖွဲ့များ၊ ပညာရှင်များ၊ နည်းပညာ ကျွမ်းကျင်သူများနှင့် သုတေသီ များ အပါအဝင် လူဦးရေပေါင်း ၁၀၀ ကျော်အား အထူးပင် ကျေးဇူးတင်ရှိပါ ကြောင်း၊ ဆွေးနွေး ပွဲများသည် လမ်းညွှန် ချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် အထွေထွေ အကြောင်းအရာ ပါဝင်မှုများ နှင့် နောက်ဆက် တွဲ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများ အတွက် လုပ်ကိုင်ရာ နေရာ သတ်မှတ်ခြင်း စသည်တို့ကို အဓိကထား ဆောင်ရွက်ခဲ့ ပါသည်။

နိဂုံးချုပ် အနေဖြင့် ကမ္ဘာ့သီးနှံ သစ်တော ရေးရာ စိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ ဗဟိုဌာနမှ လမ်းညွှန်ချက်များအား ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းပံ့ပိုးမှုပေး ပေးသူများ၊ နည်းပညာ အကြံပေးသူများ နှင့် ကြည့်ရှု စစ်ဆေးပေးသူများ အားလုံးကို ကျွန်ုပ်တို့မှ အထူးပင်ကျေးဇူးတင်ရှိရပါ ကြောင်း ထုတ်ဖော် ပြောကြားအပ်ပါသည်။

ရေးသားပြုစုသူများ

ကမ္ဘာ့သီးနှံသစ်တောရေးရာနောက်ပိုင်းခြင်းဆိုင်ရာ ဗဟိုဌာန (ICRAF)

Delia C. Catacutan, Robert Finlayson, Anja Gassner, Aulia Perdana, Betha Lusiana, Beria Leimona, Elisabeth Simelton, Ingrid Öborn, Gamma Galudra, James M. Roshetko, Philippe Vaast, Rachmat Mulia, Rodel Lasco and Sonya Dewi

ကုလသမဂ္ဂစားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO)

Simone Borelli and Yurdi Yasmi

ဝေဖန်အကြံပြုသူများနှင့် ပါဝင်ကူညီသူများ

အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်သူများ

လူထုနှင့်သစ်တောများဗဟိုဌာန RECOFTC The Center for People and Forests, အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သစ်တော သုတေသန (Center for International Forestry Research), သစ်မဟုတ်သော သစ်တောထွက် ပစ္စည်းများ ဖလှယ်ရေး အစီအစဉ် (Non-Timber Forest Products Exchange Programme), အရှေ့တောင်အာရှ ဒေသတွင်း ဘွဲ့လွန် လေ့လာရေးနှင့် စိုက်ပျိုးရေး သုတေသန

(Southeast Asian Regional Center for Graduate Study and Research in), ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ သီးနှံ သစ်တော Agriculture ရေးရာနောက်ပိုင်းခြင်း ဆိုင်ရာ ပညာရေးနှင့် သုတေသနကွန်ယက် (Philippine Agroforestry Education and Research Network).

ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ

- Dr. Ir. Budiman Achmad
- Dr. Sanudin
- Dr. Muhamad Siarudin
- Dr. Ramon Razal
- Eva Fauziyah S.Hut, M.Sc
- Mr. Eduardo Queblatin
- Ms. Rowena Cabahug

အာဆီယံ လူမှုရေးနှင့်သစ်တော ရေးရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့ ဆက်သွယ်ရမည့်အဓိကပုဂ္ဂိုလ်များ

ဘရှုနိုင်ငံအလင်းနိုင်ငံ: Ms Noralinda Hj Ibrahim, သစ်တောရေးရာ ခေတ္တညွှန်ကြား ရေးမှု၊ သစ်တောဦးစီးဌာန၊ ပင်မအရင်း အမြစ်များနှင့် ခရီးသွားလာရေး ဝန်ကြီးဌာန။

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ: Mr. Long Ratanakoma, ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး၊ သစ်တောရေးရာနှင့် အစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောဦးစီးဌာန၊ သစ်တော အုပ်ချုပ်ရေးဌာန၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ သစ်တောနှင့် ရေလုပ်ငန်းဝန်ကြီးဌာန။

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ: Dr Bambang Supriyanto, ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ လူမှုရေးနှင့်သစ်တော ရေးရာ အထွေထွေနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ညွှန်ကြားမှုဦးစီးဌာန၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်း ရေးနှင့်သစ်တော ရေးရာဝန်ကြီးဌာန

လာအိုနိုင်ငံ: Dr Oupakone Alounsavath, ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ ကျေးရွာသစ်တောနှင့် သစ် မဟုတ် သောသစ်တောထွက် ပစ္စည်းများ စီမံခန့်ခွဲရေးဌာနခွဲ၊ သစ်တောဦးစီးဌာန၊ စိုက်ပျိုး ရေးနှင့် သစ်တောဝန်ကြီးဌာန။

မလေးရှားနိုင်ငံ: Dr Megat Sany Megat Ahmad Supian, ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲနှင့် သစ်တော ရေးရာ စီမံခန့်ခွဲမှုဌာနခွဲ၊ သယံဇာတနှင့် ပတ်ဝန်း ကျင်ထိန်းသိမ်း ရေးဝန်ကြီး ဌာန။

မြန်မာနိုင်ငံ: Dr Ei Wi Swe Hlaing, လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ သစ်တော သုတေသနဌာန၊ သစ်တောဦးစီးဌာန၊ သယံဇာတနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန။

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ: Mr Nonito M. Tamayo, ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှုဗဟိုရုံး၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သယံဇာတ ဦးစီးဌာန။

စင်္ကာပူနိုင်ငံ: Mr Hassan Ibrahim, မန်နေဂျာ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ (ကုန်းမြေ)၊ အမျိုးသား ဇီဝ မျိုးစုံမျိုးကွဲများစင်တာ ဌာနခွဲ၊ အမျိုးသားဥယျာဉ်ဘုတ်အဖွဲ့၊ စင်္ကာပူ ရုက္ခဗေဒဥယျာဉ်

ထိုင်းနိုင်ငံ: Dr Komsan Rueangritsarakul, သစ်တောနည်းပညာအရာရှိ၊ ကျွမ်းကျင် ပညာ ရှင်အဆင့်၊ ရပ်ရွာသစ်တောစီမံ ခန့်ခွဲမှုဗဟိုရုံး၊ တော်ဝင်သစ်တောဦးစီးဌာန။

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ: Mr Dinh Van Tuyen, သစ်တောကာကွယ်ရေးနှင့်စီမံခန့်ခွဲရေး ဌာနခွဲ၊ သစ်တောကာကွယ်ရေး ဦးစီးဌာန၊ ဗီယက်နမ်အုပ်ချုပ်ရေး၊ သစ်တော၊ စိုက်ပျိုး ရေးနှင့်ကျေးလက် ဖွံ့ဖြိုးရေး ဝန်ကြီးဌာန။

စားနပ်ရိက္ခာနှင့် အာဟာရ ဖူလုံ ရေး၊ ရေရှည်တည်တံ့သောစိုက်ပျိုး ရေးနှင့် မြေယာ ပြန်လည် ထူထောင်ရေး ဆိုင်ရာ သီးနှံ သစ်တောရေးနှော စိုက်ပျိုး ခြင်းဆိုင်ရာ မဲခေါင် ဒေသ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်အဖွဲ့

Andrew Noble, Anja Gassner, Bao Huy, David Gritten, Delia C. Catacutan, Dian Sukmajaya, Doris Capistrano, Ei Ei Swe Hliang, Elisabeth Simelton, Göran Bergkvist, Horst Weyerhaeuser, Ingrid Öborn, Kim Soben, Long Ratanakoma, Mai Van Trinh, Maria Estrella A. Penunia, Niall O'Connor, Ngo The An, Nguyen Van Bo, Robert Finlayson, Ronnakorn Triraganon, Sararin Phaengam, Sigrun Dahlin, Stepha McMullin, Srichai Saengcharnchai, Tran Minh Tien, Yurdi Yasmi

အကြံပေးအရာရှိများ

Dian Sukmajaya, Senior Officer of Food, Agriculture and Forestry Division, Sectoral Development Directorate, ASEAN Economic Community Department, ASEAN Secretariat
Doris Capistrano, Senior Advisor, ASEAN-Swiss Partnership for Social Forestry and Climate Change

မာတိကာ

- 1. နောက်ခံ သမိုင်းကြောင်းနှင့် နယ်ပယ်..... 12
- 2. လမ်းညွှန်ချက်၏ ရည်ရွယ်ချက်များ..... 14
- 3. ရည်ရွယ် ရည်ရွယ်ထားသည့် အသုံးပြုသူများ..... 15
- 4. လမ်းညွှန်ချက်အခြေခံမူများ..... 17
 - 4.1 အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ..... 17
 - အခြေခံမူ ၁ - ပတ်ဝန်းကျင်ကောင်း ဖန်တီးပေးခြင်း..... 17**
 - အခြေခံမူ ၂ - အဖွဲ့အစည်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ထိရောက်သေချာ စေခြင်း..... 18
 - အခြေခံမူ ၃ - ထိရောက်သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များပါဝင်ချမှတ်ရာတွင် ပံ့ပိုးပေးခြင်း..... 20**
 - 4.2 ပွားရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ..... 22
 - အခြေခံမူ ၄ - ထွက်ကုန်များနှင့် ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများ၏ တန်ဖိုးကိုအသိအမှတ်ပြုခြင်း..... 22
 - အခြေခံမူ ၅ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုများနှင့် ဈေးကွက်ရရှိရေး ဝန်ကျင်ကောင်း ဖန်တီးပေးခြင်း..... 23
 - 4.3 ပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ..... 24
 - အခြေခံမူ ၇ - ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက် ခြင်းအားနားလည်ခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲ ခြင်း..... 26**
 - 4.4 လူမှု-ယဉ်ကျေးမှု ဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ..... 27
 - အခြေခံမူ ၈ - ဒေသန္တရဗဟုသုတ ဓလေ့ထုံးတမ်းများနှင့် ရွေးချယ်မှု များကို အသိအမှတ်ပြု လေးစား ခြင်း..... 27**
 - အခြေခံမူ ၉ - ကျား၊ မ တန်းတူ ညီမျှရေးနှင့်လူမှုရေးပါဝင်မှုကို ပံ့ပိုး ခြင်း..... 28**
 - အခြေခံမူ ၁၀ - ကာကွယ်ခွင့်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများသေချာ စေခြင်း၊..... 29**
 - 4.5 လူမှု-ယဉ်ကျေးမှု ဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ..... 30
 - အခြေခံမူ ၁၁ - အခြေအနေ အလိုက်သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းစနစ် ဒီဇိုင်းရေးဆွဲ ခြင်း... 30**

အခြေခံမူ ၁၂ - ပူးပေါင်းပါဝင်မှုဖြင့် သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုး အစိတ်အပိုင်းများကို ရွေးချယ်ခြင်း..... 32

4.6 ဆက်သွယ်ခြင်း နှင့် တိုးမြှင့် ဆောင်ရွက်ရေး ဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ..... 34

အခြေခံမူ ၁၁ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းနှင့်ပတ်သက် သည့်အသိပညာဗဟုသုတများကို ထိရောက်စွာ ဆက်သွယ်ရှင်းလင်း ပြောဆိုခြင်း..... 34

အခြေခံမူ ၁၄ - ထိရောက်စွာ တိုးမြှင့်ချဲ့ထွင်နိုင်ရန်နှင့် ရေရှည် တည်တံ့မှုများ အတွက် အစီအစဉ် များဆွဲခြင်း 35

5. အကောင်အထည်ဖော်ရန် စဉ်းစားရမည့်အချက်များ..... 37

5.1 အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍနှင့်အစီအစဉ်များ..... 37

5.2 စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေး..... 39

5.3 သုတေသနနှင့် စဉ်ဆက်မပြတ်လေ့လာ သင်ယူခြင်း..... 40

5.4 စောင့်ကြည့် အကဲဖြတ်ခြင်း 41

5.5 အသိပညာ ဗဟုသုတစီမံခန့်ခွဲမှု..... 42

ANNEX 1 Development of the Guidelines 44

ANNEX 2: White paper Agroforestry: contribution to food security and climate change adaptation and mitigation in Southeast Asia..... 46

ANNEX 3 International Context of the Guidelines 48

ANNEX 4 Recommended Reading 50

1. နောက်ခံ သမိုင်းကြောင်းနှင့် နယ်ပယ်

အာဆီယံ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး ၂၀၁၆-၂၀၂၅ မျှော်မှန်းချက်နှင့် မဟာ ဗျူဟာကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့ သော ၃၈ ကြိမ်မြောက် အာဆီယံ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာ ဝန်ကြီး အဆင့် အစည်းအဝေး မှ “သစ်တော သယံဇာတများသည် ရေရှည် တည်တံ့သည့် လူမှုစီးပွားရေး၊ လူမှုရေး နှင့် ယဉ်ကျေးမှု အား ပစ္စုပ္ပန်နှင့် အနာဂတ် မျိုးဆက်များ လိုအပ်ချက်နှစ်ခုလုံးကို ဖြည့်ဆည်း နိုင်ရန် နှင့် ရေရှည်တည်တံ့ ခိုင်မြဲရေး ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးတွင် အပြု သဘော ဆောင် သည့် ပါဝင်မှုဖြင့် ပါဝင်နိုင်ရန်” ရည်ရွယ် ချက်ဖြင့် သဘောတူ အတည်ပြု ခဲ့ပါသည်။

စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေး၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲ မှုကို လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်စေခြင်းနှင့် လျော့ပါး သက်သာစေခြင်း၊ မြေယာ ပျက်စီးမှု ဖြစ်စဉ်များကို လျော့ချခြင်းတို့ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြင့် သစ်တော သီးနှံ ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း စနစ်သည် စဉ်ဆက် မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ပန်းတိုင်သို့ ရောက်ရှိ နိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ဘက်ပေါင်းစုံ

စီမံခန့်ခွဲမှု နည်းလမ်းများမှ သစ်တောနှင့် အစားအစာ ထုတ်လုပ်ခြင်းဆက်စပ်မှု အား ကောင်းလာစေရန် အပြင် ရေရှည် တည်တံ့ သော သစ်တောစီမံခန့်ခွဲမှု စနစ် ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်လာစေရန် ရည်ရွယ်၍ အကြိမ် ၂၀ မြောက် အာဆီယံသစ်တောရေးရာ အဆင့် မြင့်အရာရှိများ အစည်းအဝေးမှ အာဆီယံ သီးနှံ သစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းစနစ် လမ်းညွှန်ချက်များကို ဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူညီခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပခဲ့သော ၃၉ ကြိမ် မြောက်အာဆီယံစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တော ရေးရာ ဝန်ကြီးများ အစည်းအဝေးမှ သစ်တော ကဏ္ဍတွင် အာဆီယံ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုများအနက် အဓိက ရလဒ် တစ်ခုဖြစ်သည့် လမ်းညွှန်ချက်များ ကို တိုးတက်စေရန် သဘောတူ ထောက်ခံ အားပေးခဲ့ပါသည်။

အာဆီယံ လူမှုရေးနှင့် သစ်တောရေးရာ လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့မှ ကမ္ဘာ့သီးနှံ သစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဗဟိုအဖွဲ့¹အား ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာ နှင့်စိုက်ပျိုး ရေးအဖွဲ့ FAO နှင့်အတူ အာဆီယံ-ဆွစ်ဇာလန် လူမှုရေး၊ သစ်တောရေးရာ နှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲ ခြင်းဆိုင်ရာ စီမံကိန်း မှ မိတ်ဖက်အဖွဲ့ အစည်းများ²နှင့် ပူးပေါင်း ၍ အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ အတွင်း သီးနှံသစ်တော

¹ The World Agroforestry Centre is a member of the CGIAR, a global partnership for a food secure future, and a partner of the ASEAN Swiss Partnership for Social Forestry and Climate Change project.
² Center for International Forestry Research, RECOFTC: The Center for People and Forests, Non-Timber Forest Products-Exchange Programme, and the Southeast Asian Regional Center for Graduate Study and Research in Agriculture.

ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းစနစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် သီးနှံ သစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းကို အထောက်အကူ ဖြစ်စေသော လမ်းညွှန် ချက်များ ရေးဆွဲ ပြုစုရန် တောင်းဆိုခဲ့ပါသည်။ လမ်းညွှန် ချက်များသည် အာဆီယံ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောကဏ္ဍ၏မျှော်မှန်း ချက်နှင့် မဟာဗျူဟာစီမံချက်၊ အထူးသဖြင့် မဟာဗျူဟာမြောက်တွန်းအား အမှတ် ၄ ဖြစ်သော “ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များနှင့် အခြား အန္တရာယ်များကို ခံနိုင်ရည်အား မြှင့်တက်စေခြင်း” နှင့် လုပ်ဆောင်ချက် အစီအစဉ် အမှတ် ၅ဖြစ်သော “ဂေဟဗေဒ နှင့် စီးပွားရေးအရ ခံနိုင်ရည် ရှိသော သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း စနစ် ကိုတိုးချဲ့ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆောင်ရွက်ခြင်း” စသည်တို့ အောင်မြင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

သုတေသနပညာရှင်များ၊ ပညာရေးဆိုင်ရာ ပညာရှင်များ၊ ကျွမ်းကျင်သူများ၊ နည်းပညာဆိုင်ရာ ပညာရှင်များ၊ နိုင်ငံတော် အဆင့် သစ်တောနှင့် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍမှ တာဝန်ရှိသူများနှင့် တောင်သူလယ်သမား အသင်းအဖွဲ့များ မှ ပါဝင်၍ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇွန်လမှ စတင်၍ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။

ရေးသားပြုစုသူများနှင့် ပါဝင်သူများသည် လမ်းညွှန်ချက်များအား အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ၏ထူးခြားသော သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ အခြေအနေ များအပေါ်တွင် သေချာစေရန်အခြေခံ၍ ပုံစံချ အလေးအနက်ထား ရေးဆွဲခဲ့ပါသည်။ သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်မှု အတွက် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံ ချင်းစီ၏ လူမှုစီးပွားရေး၊ မူဝါဒနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေများကို ညီတူညီမျှဖြစ်အောင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားခဲ့ပါသည်။

လမ်းညွှန်ချက်များသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ၏ သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ရန် စိုက် ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောလုပ်ငန်းများအတွက် အဓိကထား လုပ်ကိုင်သော သစ်တောမြေ၊ ယာမြေ၊ ရေဝေရေလဲ ဒေသများ၊ ကုန်းမြင့် ဒေသများ၊ မြေနိမ့် ဒေသများ၊ ကမ်းရိုး တမ်းများ၊ စိမ့်မြေ သို့မဟုတ် သစ်ဆွေးမြေ စသည့်မြေ အမျိုးအစား အားလုံး သို့မဟုတ် ဂေဟစနစ်များ အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင် လုပ်ကိုင်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ အဆိုပါ လမ်းညွှန်ချက်သည် သီးနှံ သစ်တော

ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းအတွက် နည်းပညာ ဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက် မဟုတ်သော်လည်း၊ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများအကြား စိုက်ပျိုးရေး သစ်တော မူဝါဒများ၊ အစီအစဉ်များ၊ စီမံကိန်းများနှင့် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုများကို ပုံစံချရေးဆွဲ ရာတွင် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများ အတွက် အဆင်ပြေ ချောမွေ့စေမည့် မူဘောင် တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ လမ်းညွှန်ချက်များကို အကောင်အထည် ဖော်ခြင်းသည် ဆန္ဒ အလျောက် ဖြစ်ပြီး တည်ဆဲတရားဝင် ဒေသတွင်း သဘောတူညီချက်များ သို့မဟုတ် စာချုပ် များ၊ အမျိုးသား ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများကို အစားထိုးခြင်းမပြုဘဲ၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲ မှုဆိုင်ရာ အာဆီယံ ကဏ္ဍပေါင်းစုံမူဘောင် စားနပ် ရိက္ခာ

ဖူလုံစေရန်³ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောရေးရာ ကဏ္ဍများ အပါအဝင် အာဆီယံဒေသရှိ သီးနှံသစ်တော ရေးနှော စိုက်ပျိုးခြင်း⁴နှင့် ဆက်စပ်မှုရှိသည့် အခြား ကဏ္ဍအားလုံး နှင့် သက်ဆိုင် ပါသည်။

2. လမ်းညွှန်ချက်၏ ရည်ရွယ်ချက်များ

- ၁။ သီးနှံသစ်တောရေးနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍကို မြှင့်တင်ခြင်း ဖြင့် စိုက်ခင်းအဆင့်၊ အိမ်ထောင်စု အဆင့်နှင့် မြေမျက်နှာပြင်ကျယ် အဆင့်များ၏ စီးပွားရေး၊ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးရလဒ်များ တပြိုင်နက် အောင်မြင်စေရန်၊
- ၂။ အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ သီးနှံ သစ်တော ရေးနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ မူဝါဒများ၊ နည်းဗျူဟာများ၊ အစီအစဉ်များနှင့် ပုဂ္ဂလိက ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုများအပြင် သီးနှံသစ်တော ရေးနှော စိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ အဆင့် မြင့် ပညာရေးနှင့် သင်ရိုးညွှန်းတမ်း အစီအစဉ်များကို လမ်းညွှန်မှုပေးရန်၊
- ၃။ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ စားနပ် ရိက္ခာဖူလုံရေး၊ ပတ်ဝန်းကျင် (သို့) ရေရှည်တည်တံ့သော တိုးတက်မှု၊ ဖန်လုံ အိမ်ဓါတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချရေး၊ မြေယာပြန်လည် ထူထောင်ရေး၊ ရေဝေ ရေလဲဒေသ ကာကွယ်ရေး၊ ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှ ရေး၊ လူမှုရေး/ ရပ်ရွာ သစ်တော စိုက်ခင်းစနစ်၊ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲ ခြင်းအား လိုက်လျောညီထွေ ရှိရေး နှင့် လျော့ပါး သက်သာစေရေးစသည့် ယေဘုယျ စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးရေး ပန်းတိုင် တို့နှင့်ပတ်သက် သော ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များ အောင်မြင် စေရေး ကူညီဆောင်ရွက်ရန်၊
- ၄။ သီးနှံသစ်တော ရေးနှောစိုက်ပျိုးခြင်း ကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ပူးတွဲ လုပ်ဆောင် ခြင်းအားဖြင့် အာဆီယံ အဖွဲ့ ဝင်နိုင်ငံများအကြား ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုများအားကောင်းလာစေရန်၊

³ The Multi-Sectoral Framework on Climate Change was developed under the purview of the ASEAN Senior Officials Meeting on Agriculture and Forestry, to provide the mechanism for coordinated action to address threats to food security from climate change. It focuses on the agriculture, fishery and forestry sectors, and aims to pursue a cross-sectoral approach for effective policymaking and implementation

⁴ ASEAN Regional Guidelines for Promoting Climate-smart Agricultural Practices; ASEAN Guidelines on Gender; ASEAN Guidelines on Responsible Investment.

3. ရည်ရွယ် ရည်ရွယ်ထားသည့် အသုံးပြုသူများ

လမ်းညွှန်ချက်များကို အသုံးပြုရန် အဓိက ရည်ရွယ်ထားသူများသည် အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ၏ မူဝါဒချမှတ်သူများဖြစ်ပြီး၊ ဒုတိယ အနေဖြင့် နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် နိုင်ငံခွဲအဆင့် များရှိ အစီစဉ်နှင့် စီမံကိန်းရေးဆွဲသူများ၊ ပြည်တွင်းပြည်ပ ရင်းနှီး မြှုပ်နှံသူများ၊ အဆင့်မြင့် ပညာသင်ကြား သည့် အဖွဲ့အစည်းများ၊ သီးနှံ သစ်တော

သီးနှံသစ်တောရေးရာနှောစိုက်ပျိုးခြင်းသည် သစ်ပင်များကို စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများ တွင် အသုံးပြုခြင်း အပါအဝင် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောသစ်ပင်များအကြား အပြန် အလှန် ဆက်နွယ်မှု ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတွင် စိုက်ခင်းများနှင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း မြေယာ ရှုခင်း များတွင် ပါဝင်သည့် သစ်တော သစ်ပင်များ၊ သစ်တောများအတွင်း နှင့် သစ်တောများ အနီးတွင် စိုက်ပျိုးထားသည့် သီးနှံခင်းများနှင့် သစ်တောသစ်ပင်စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုများ ပါဝင် ပါသည်။ တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေး၊ ငါးနှင့် ရေနေမျိုးစိတ်များကဲ့သို့သော အခြား စိုက်ပျိုးရေး ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများနှင့် သစ်တောသစ်ပင်များကြား - စိုက်ကွင်း များထဲတွင် (သစ်ပင် များနှင့် ကောက်ပဲသီးနှံများ အတူတကွ စိုက်ပျိုးခြင်း)၊ စိုက်ခင်းများ၌ (သစ်ပင်များသည် မွေးမြူရေးအတွက်အစားအစာ ထောက်ပံ့ပေးခြင်း၊ လောင်စာ၊ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် ထုတ်ကုန်များမှ ဝင်ငွေ (သို့) နေထိုင်စရာရရှိခြင်း၊ သစ်ထုတ်ကုန်များ အပါအဝင်) နှင့် မြေယာရှုခင်း (စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောမြေပေါင်းစပ်အသုံးပြုရန်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဖြင့် ဂေဟစနစ် ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိစေ နိုင်ခြင်း) စသည့် အပြန်အလှန် အကျိုးသက်ရောက် မှုများသည် အတိုင်းအတာကျယ်ပြန့်စွာ အရေးကြီးသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါသည်။ နိုင်ငံနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအတိုင်းအတာ များအရ သစ်တောနှင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးသည် မြေယာ အသုံးချမှုနှင့် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ မူဝါဒများ မှတစ်ဆင့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် အခြားအရေးကြီးသည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အန္တရာယ်များနှင့် ပတ်သက်သည့် ဂေဟစနစ်များနှင့်အပြန်အလှန်သက်ရောက်မှု ရှိပါသည်။ ‘သစ်ပင်’ ဟူသော စကားလုံးသည် သစ်ပင်မျိုးတွင် ပါဝင်သည့် ချုံပုတ်များ၊ နှစ်ရှည်သစ်ပင်များ၊ ထန်းနွယ်ဝင်အပင်များနှင့် ဝါးပင်များ စသည် တို့ကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ ထို့အတူ ‘စိုက်ပျိုးရေး’ ဟူသော စကားလုံး သည် အစားအစာ၊ ချည်မျှင်များနှင့် လောင်စာများရရှိရေးအတွက် လူတို့ပြုလုပ်စိုက်ပျိုးပြီး အပင်များ၊ တိရစ္ဆာန်များနှင့် ရေနေသတ္တဝါမျိုးစိတ်များကို ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ထိန်းချုပ်စိုက်ပျိုး မွေးမြူ ခြင်းကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ သီးနှံသစ်တောရေးရာနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာစနစ်သည် စားနပ် ရိက္ခာဖူလုံရေးနှင့် မိသားစုအာဟာရပြည့်ဝရေး၊ ထင်းမှ စွမ်းအင်ရရှိရေး၊ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်ရေး၊ ရေဝေရေလဲဒေသ ထိန်းချုပ် စီမံရေး၊ မြေယာ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ တိုးတက် ကောင်းမွန်လာစေရေး နှင့် အခြားနယ်ပယ်များတွင် အကျိုးကျေးဇူးများရရှိစေ ကြောင်းသက်သေပြလျက်ရှိပါသည်။ အရှေ့တောင်အာရှဒေသရှိ တောင်သူလယ်သမား များသည် သီးနှံသစ်တောရေးရာနှောစိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာစနစ်ကို အချိန်အတော်ကြာ

ကျင့်သုံးခဲ့ကြပြီး ၎င်းတို့၏ဒေသဇာတ်မြစ်ကိုလိုက်၍ သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ စနစ်များကို ခွဲခြားနိုင်ပါသည် (နောက်ဆက်တွဲ ၂)။ ကမ္ဘာမြေကြီး၏ ကျန်းမာရေး အတွက် သစ်တောများ၏ အရေးပါမှုကို ကောင်းမွန်စွာ အသိအမှတ်ပြု ထားသော်လည်း သစ်တောပြင်ပသစ်ပင်များသည်လည်း မြေယာရှုခင်းများ ပြန်လည် ထူထောင်ရာတွင် စိုက်ပျိုးရေးကို အဓိကထားလုပ်ကိုင်သည့်ဒေသများ၏ နိုင်ငံတကာနှင့် နိုင်ငံတော် ရည်မှန်းချက်များ အောင်မြင်စေရန်အတွက် အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါ သည်။ ပျက်စီးယိုယွင်း နေသောမြေယာရှုခင်းများကို ပြန်လည်ထူထောင်ရန် နည်းလမ်း များစွာရှိသော်လည်းသီးနှံ သစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာစနစ်ကဲ့သို့ စနစ် အနည်းငယ်ကသာ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် အာဟာရဖူလုံမှုအတွက် ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း လုပ်ငန်း စနစ်များတွင် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများနှင့် ဂေဟစနစ်များကို ပြန်လည် ထိန်းသိမ်းနိုင်ပြီး ဒေသ နေပြည်သူများ၏ ဝင်ငွေနှင့် အခြားဂေဟစနစ် ဝန်ဆောင်မှုများကို အားကောင်း စေပါသည်။ သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်အား

သစ်တောနှင့် မြေယာရှုခင်း များပြန်လည်ထူထောင်ရေးအတွက် စနစ်တစ်ခုအဖြစ်အသုံးပြုသည့်အခါ ၎င်းသည် မြေဆီ လွှာအား ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ဓာတုဆိုင်ရာ နှင့် ဇီဝဆိုင်ရာ လက္ခဏာများကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းဖြင့် မြေဆီလွှာ အော်ဂဲနစ်ပစ္စည်းနှင့် မြေဆီဩဇာဖြစ်ထွန်းမှုကို မြှင့်တင်ပြီး မြေအာဟာရ ပြန်လည်ဖြည့်တင်းမှု၊ မြေဆီလွှာ တိုက်စားမှုကို ထိန်းချုပ်ခြင်းနှင့် ရေကိုထိန်းညှိခြင်း စသည့် ဖြစ်စဉ်များတိုးတက်ဖြစ်ပေါ် စေပါသည်။

သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်ဖြင့် ပျက်စီးနေသော မြေယာရှုခင်းများကို ပြန်လည်ပြုပြင်ရာတွင် မိုးခေါင်ခြင်းနှင့် စားနပ်ရိက္ခာပြတ်လပ်မှု အပါအဝင် ဒေသခံများ ၏ အန္တရာယ်နှင့်ရင်ဆိုင်ရမှုများကို ခံနိုင်ရည်ရှိစေပြီး ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကိုလိုက်လျော ညီထွေဖြစ်စေရန်နှင့် လျော့ပါးစေရန် ကူညီပေးသည် (စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ ၂၀၁၇ ခုနှစ်)။ ယနေ့ သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ စနစ်အား အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံး (နောက်ဆက်တွဲ ၃) တွင် ကတိကဝတ်ပြုထားသော အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များ၊ မူဘောင်များနှင့် ရည်မှန်းချက်များအတိုင်း အောင်မြင်ရန် နည်းလမ်းတစ်ခု အဖြစ်ပိုမိုအသိအမှတ်ပြုလာကြပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခု နှစ် နိုဝင်ဘာ ၄ ရက်တွင် စတင်အသက်ဝင်ခဲ့သော ပါရီသဘောတူညီချက်မှ သစ်တောများနှင့် စိုက်ခင်း များရှိ သစ်ပင်များသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုလျော့ပါးရေးနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်စေရန်အဓိကအချက် ဖြစ်သောကြောင့် သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းစနစ် တိုးတက်ရေးအတွက် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာမူဘောင်တစ်ရပ်ကို ပံ့ပိုးပေးထားပါသည်။ သစ်ပင် များသည် ကာဗွန်ကို စုပ်ယူနိုင်စွမ်းရှိသောကြောင့် သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း သည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာ သတ်မှတ် ထားသော ပံ့ပိုးကူညီမှုများ အောင်မြင်ရန် အထောက်အကူပြုနိုင်ပါသည်။ သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းသည် စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးရေးပန်းတိုင်များသို့ ရောက်ရှိရန်၊ ဆာလောင် မွတ်သိပ်မှုကို ပပျောက်စေရန်၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကို လျော့ချရန်၊ ကျားမတန်းတူ ညီမျှမှုနှင့် လူမှုပေါင်းစည်းမှုကိုပံ့ပိုးရန်၊ တတ်စွမ်းနိုင်သော ရေရရှိတည်တံ့သည့် စွမ်းအင်ကို ပံ့ပိုး ရန်၊ နိုင်ငံအတွင်းရှိ ပြည်သူများအသက်ကိုကာကွယ်ခြင်း၊ မြေယာပျက်စီး မှုနှင့်ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုကို တိုက်ဖျက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ (နောက်ဆက်တွဲ ၂) အထောက်အကူ ဖြစ်စေပါသည်။

4. လမ်းညွှန်ချက်အခြေခံမူများ

လမ်းညွှန်ချက်မူများသည် အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအတွင်း အခြေအနေ အသီးသီး တွင် ၎င်းတို့၏ ရည်မှန်းချက်များနှင့် မဟာ ဗျူဟာများ မပြောင်းလဲဘဲ ကျယ်ပြန့်သော အတွေးအခေါ်ကို ကိုယ်စား ပြုသည့် သီးနှံ သစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုများ (ဥပမာ၊ မူဝါဒများ၊ အစီအစဉ်များ၊ စီမံကိန်းများနှင့် စီးပွားရေး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ) စသည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရေးဆောင်ရွက်ချက်များကို လမ်းညွှန်ပေးခြင်းဖြင့် အပြန်အလှန် ဆက်စပ်လျက် ရှိပါသည်။ ဤအခန်းတွင် နိယာမတစ်ခုစီ အတွက် အဓိက ကျသောလမ်းညွှန်ချက် များကို ဖော်ပြထားပါသည်။

4.1 အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ

အခြေခံမူ ၁ - ပတ်ဝန်းကျင်ကောင်း ဖန်တီးပေးခြင်း

အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံအများအပြားတွင် သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ထားသည့် တိကျ ပြတ်သားသည့် အဖွဲ့အစည်း မရှိခြင်း အချက်အား ထည့်သွင်းစဉ်းစားလျှင် သီးနှံ သစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ မူဝါဒများ၊ အစီအစဉ်များနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန် ပံ့ပိုးလုပ်ဆောင်ပေးသည့် အဖွဲ့အစည်းနှင့် မူဝါဒ ဆိုင်ရာ ဝန်ကျင်းကောင်းတစ်ခု ဖန်တီးပေး ရန်အရေးကြီးပါသည်။ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့၏ မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်၊ ငါးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်တောရေးရာ စသည်တို့ တွင် ကဏ္ဍအသီးသီးမှ ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာအခြေခံမူများ(ပွင့်လင်း မြင်သာမှု၊ သာတူညီမျှမှု၊ တာဝန်ခံမှု၊ အားလုံးပါဝင်နိုင်မှု)⁵များကို သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ စီမံကိန်း ရေးဆွဲခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း အခြေအနေ အားလုံး၏ အဆင့်တိုင်းတွင် လိုက်နာ ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည်။ လမ်းညွှန်ချက် များတွင် အောက်ပါအချက်များ ပါဝင်သော် လည်း ကန့်သတ်ထား ခြင်းမရှိပါ။

လမ်းညွှန်ချက် ၁.၁ - သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ အစီအစဉ် များ၊ စီမံကိန်းများနှင့် မူဝါဒများ ချမှတ်ရာ တွင် တည်ရှိဆဲ နိုင်ငံတကာ နှင့်ဒေသတွင်း သဘောတူ စာချုပ် များ၊ မူဘောင်များ၊ သဘောတူညီ ချက်များ၊ မဟာဗျူဟာများ နှင့် အစီအစဉ်များကို လိုက်နာရမည်။

⁵ Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security: <http://www.fao.org/docrep/016/i2801e/i2801e.pdf>

လမ်းညွှန်ချက် ၁.၂ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း နှင့်စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတော်၏ဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းများ၊ မဟာဗျူဟာများနှင့် အစီအစဉ် များကို ဆန်းစစ်ပြီး သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးရေး ကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်ရေးအတွက် ရှင်းလင်းပြတ်သား သော မူဝါဒနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှု များရှိကြောင်း သေချာစေရန် မူဝါဒ အသစ်များ ရေးဆွဲခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပြင်ဆင်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၁.၃ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းကဏ္ဍ အတွက် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ “နေရာဌာန” တစ်ခုတည်ဆောက်ပါ။လက်ရှိ အဖွဲ့ အစည်း၏ဖွဲ့စည်းတည် ဆောက်ပုံကို အကဲဖြတ်သုံးသပ်၍ သင့်လျော်သော အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုအား တာဝန်ပေး ခြင်း(သို့) အသစ်ဖွဲ့စည်း ရာတွင် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများအတွင်း သင့်လျော်သော ဝန်ကြီးဌာနများအား သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းကဏ္ဍအတွက် လုပ်ငန်းတာဝန်များ၊ အခန်းကဏ္ဍများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရား များကိုရှင်းလင်း သေချာစွာသတ်မှတ် ၍ တာဝန်ချထားရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၁.၄ - အမျိုးသားအဆင့် သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များ၊ မဟာဗျူဟာ များ သို့မဟုတ်လမ်းပြမြေပုံ များကို တည်ဆောက်ပြီး တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အဆင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အတွက်ပံ့ပိုးကူညီရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၁.၅ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းစနစ် ကျင့်သုံး ခြင်းကို အားပေးချီးမြှင့်သည့် အနေ ဖြင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် သေချာစေ ရေး၊ ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဈေးကွက် ရရှိရေးနှင့် အခြေခံ အဆောက်အအုံ များ ဖြစ်ပေါ်စေရေး ကဲ့သို့သော အထောက်အကူ ဖြစ်စေသည့် အခြေ အနေများနှင့် လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများ ကို ပံ့ပိုးပေးရမည်။

လမ်းညွှန် ၁.၆ - သင့်လျော်သောပံ့ပိုးမှုနှင့် သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးမှုကို ပံ့ပိုးရန်အတွက် ရန်ပုံငွေ ရှာဖွေရေး လုပ်ငန်းများကို စဉ်ဆက်မပြတ် ဆောင်ရွက်ရမည်။

အခြေခံမူ ၂ - အဖွဲ့အစည်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ထိရောက်သေချာ စေခြင်း

အခြေခံမူ ၁ ကို ရည်ညွှန်း၍ သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ၎င်းတို့၏ အဓိက မိတ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အတူတာဝန် ပေးသတ်မှတ်ထားသော သို့မဟုတ် အသစ် ဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်း၊ အေဂျင်စီ သို့မဟုတ် ဦးစီးဌာနများ၏ စွမ်းဆောင်ရည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ထိရောက် သော ဗဟုသုတများ မျှဝေပေးခြင်း၊ နည်း ပညာ လွှဲပြောင်းခြင်း၊ သုတေသန ပြု လုပ် ခြင်း၊စီမံကိန်းများရေးဆွဲရာတွင် အဆင်ပြေ ချောမွေ့စေရန် ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးခြင်း စသည့်တို့ကို ဆောင်ရွက်ရမည်။ လမ်းညွှန် ချက်များတွင် အောက်ပါ အချက်များ ပါဝင် သော်လည်း ကန့်သတ်ထားခြင်း မရှိ ပါ။

လမ်းညွှန်ချက် ၂.၁ - အသိပညာနှင့် အတတ်ပညာများကို ထိထိ ရောက် ရောက်ဖြန့်ဖြူးပေးပို့နိုင်ရန်၊ နည်းပညာဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်မှုများ ပေးနိုင် ရန်၊ အလွှာ အသီးသီးတွင် ပါဝင် ဆောင်ရွက်သော အစီအစဉ်ရေးဆွဲ ခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ် သည့် လုပ်ငန်းစဉ် လွယ်ကူချောမွေ့ စေရန်၊ ရလဒ်များနှင့် အကျိုးသက် ရောက်မှုများကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေး ရန် အမျိုးသားအဆင့်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်အဆင့် သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်း ဦးဆောင်သည့် အဖွဲ့အစည်းနှင့် ၎င်း၏ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ စွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၂.၂ - အလွှာအသီးသီးတွင် သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် နည်းပညာ ဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရန် တစ်ဦးချင်းနှင့် အဖွဲ့အစည်းအလိုက် ကျွမ်းကျင်သူများကို ဖော်ထုတ်ပြီး စည်းရုံးရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၂.၃ - မူဝါဒရေးရာနှင့် စီမံကိန်း ရေးဆွဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ တွင်တိုက်ရိုက်ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုး ခြင်းဆိုင်ရာသုတေသနလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် အသိပညာကို မူဝါဒနှင့် ချိတ်ဆက်ရန် အမျိုးသားအဆင့် သုတေသနလုပ်ငန်းများ နှင့် ပတ်သက်သည့် စွမ်းဆောင်ရည်ကို မြှင့်တင်ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၂.၄ - အမျိုးသားအဆင့် တိုးချဲ့ပညာပေး လုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်သည့် စွမ်းဆောင်ရည်ကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းဖြင့် သက်ဆိုင်ရာ ပါဝင်ပတ်သက်သူများ အကြား အသိ ပညာနှင့် ကျွမ်းကျင်မှု လွှဲပြောင်းမှု လွယ်ကူစေရန်၊ ထောက်ခံ ဆွေးနွေးမှု များပြုလုပ်ရန်၊ သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ အစီအစဉ် များ၊ စီမံကိန်းများ ချမှတ်ရေးဆွဲ ရန်နှင့် မတူညီသော အခြေအနေများ အတွက် သီးနှံ သစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ ပုံစံအမျိုးမျိုးကို ရေးဆွဲဆောင်ရွက်ခြင်း စသည်တို့ကို လွယ်ကူစေရေး လုပ်ဆောင်ပေး ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၂.၅ - အမျိုးသားအဆင့် သုတေသနနှင့် တိုးချဲ့ပညာပေး စနစ် များ၊ အထူးပညာရပ်သင် ကျောင်း များ အပါအဝင် နိုင်ငံတကာ သုတေ သနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အဖွဲ့ အစည်းများအကြား သုတေသနနှင့် တိုးချဲ့ပညာပေးလုပ်ငန်းများအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကိုအားကောင်း စေရေး ဆောင်ရွက်ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၂.၆ - ဒေသတွင်းရှိ အဆင့်မြင့် ပညာရေးကွန်ရက်များမှ တစ်ဆင့် သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုး ခြင်းဆိုင်ရာသင်ရိုးညွှန်းတမ်း များ ရေးဆွဲရာတွင် ကောလိပ်နှင့် တက္ကသိုလ်များကို ပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြင့် သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာပညာရပ်ကို အားပေး မြှင့်တင် ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၂.၇ - မတူညီသော ပါဝင် ပတ်သက်သူများ၏ သီးခြား လိုအပ်ချက်များကို ထုတ်ပြန် ပြောဆိုနိုင်ရန် ကြီးမား (မြေပိုင်ရှင်များ၊ အသင်းအဖွဲ့ ပိုင်စိုက်ခင်းများ) နှင့် အသေးစား လုပ်ငန်းရှင်များ^၆၏ အမျိုးမျိုးသော လိုအပ်ချက်များအတွက် အံဝင်ခွင်ကျ ပံ့ပိုးပေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးရမည်။

အခြေခံမူ ၃ - ထိရောက်သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များပါဝင်ချမှတ်ရာတွင် ပံ့ပိုးပေးခြင်း

ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ အာဆီယံ ကဏ္ဍပေါင်းစုံ မူဘောင်တွင် ချမှတ်ထားသည့် လမ်းညွှန်ချက်များအတိုင်း သီးနှံ သစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ မြေယာအသုံးပြုမှုများ၊ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲ လာသော အယူအဆများနှင့် စိုက်ပျိုးရေး နှင့်ဆက်စပ်မှုများ၊ သစ်တောနှင့်အခြား မြေယာအသုံးပြုမှုများ၊ ၎င်း၏မြေယာရှုခင်း အဆင့် အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်မှုများနှင့် အခြားကဏ္ဍများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက် မှုများ (ဥပမာ- မွေးမြူရေး၊ စွမ်းအင်၊ ငါး လုပ်ငန်း၊ ရေ၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် ကျေးလက်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု)၊ သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ စီမံချက်များရေးဆွဲခြင်း၊ ကဏ္ဍခွဲ အတွင်း ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုများ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ပူးတွဲချမှတ်ခြင်းနှင့် စားနပ် ရိက္ခာဖူလုံရေးသို့ ဦးတည်သော စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောကဏ္ဍများသည် သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ စနစ်များ ထိရောက်စွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်ရေးအတွက်လိုအပ်ပါသည်။ လမ်းညွှန်ချက်များတွင် အောက်ပါ အချက် များ ပါဝင် သော်လည်း ကန့်သတ်ထားခြင်း မရှိပါ။

လမ်းညွှန်ချက် ၃.၁ - သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း အထူး သဖြင့် လုပ်ကွက်ငယ် လုပ်ကိုင်သူ များ အဆင့်တွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ် ရန် စုပေါင်းစီမံကိန်း ရေးဆွဲခြင်း၊ ရည်ရွယ်ချက်ထားခြင်းနှင့် လုပ်ငန်း အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအတွက် သင့်လျော်သောအဆင့်တွင် သက်ဆိုင်သူအားလုံး၏ ပူးပေါင်းပါ ဝင်မှု၊ ချဉ်းကပ်နည်းများနှင့် စုပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုများကို မြှင့်တင်ရမည်။ ပါဝင်ပတ်သက် သက်ဆိုင်သူများ တွင် သက်ဆိုင်ရာကဏ္ဍများမှ မူဝါဒ ချမှတ်သူများနှင့် စီမံကိန်းရေးဆွဲသူ များ ပုဂ္ဂလိက စက်မှုလုပ်ငန်း၊ ရင်းနှီး မြှုပ်နှံ သူများ၊ သုတေသီများ၊ အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံ တကာအလှူရှင်များနှင့် မိတ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများ၊ လယ်သမား အဖွဲ့ အစည်းများနှင့် သမဝါယမများ၊ ဌာန တိုင်းရင်းသားများ

⁶ Support services could include training in various technical aspects of agroforestry, post-harvest techniques, marketing, credit and financing.

သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုများ၊ အမျိုး သမီးများနှင့် ထုတ်လုပ်သူ အဖွဲ့များ (မူအရချိတ်ဆက်ထားသည့်)စသည် တို့ပါဝင်နိုင်ပါသည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၃.၂ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ ဆောင် ရွက်မှုများ၊ ၎င်းတို့၏ ထုတ်ကုန်များ နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ပိုမိုနားလည် သဘောပေါက်စေပြီး ကဏ္ဍအသီးသီး ၏ မဟာဗျူဟာများ ပါဝင်စေရေး သေချာရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၃.၃ - ကဏ္ဍတစ်ခုလုံး၏ အခြေအနေအား ဆက်စပ်ဆောင် ရွက်ရာတွင် သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင် ရွက်ချက်များအား ပုံစံများရေးဆွဲကာ ရာသီဥတုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် စနစ် များ၊ အနာဂတ်ပြောင်းလဲမှုများနှင့် ဆက်နွယ် နေသည့်အပြင် ရေတိုနှင့် ရေရှည်အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် စီးပွားရေး နှင့် မူဝါဒဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုများ၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေး ခြင်းတို့ကို သေချာစေရန်အတွက် အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ ချမှတ် ထားသော လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် စံချိန်စံညွှန်း များနှင့်အညီ လိုက်နာကျင့်သုံးရမည် (အခြေခံမူ ၁၁ နှင့် ချိတ်ဆက် ထားသည်)။

လမ်းညွှန်ချက် ၃.၄ - အသေးစား၊ အလတ်စားနှင့် အကြီးစားစိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်သူအုပ်စုများ၊ ရပ်ရွာအခြေ ပြုသစ်တောအဖွဲ့များ၊ အကြီးစား လုပ်ပိုင်ခွင့်များ နှင့်ပြည်နယ် အဖွဲ့ အစည်းများ၏ (အခြေခံမူ ၈၊ ၉၊ ၁၁ နှင့် ချိတ်ဆက် ထားသည့်) သီးနှံ သစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း လုပ်ငန်းတွင် အဓိကဦးစားပေး နေရာ များမှ မတူကွဲပြားသော သက်ဆိုင် သူများ၏ စိတ်ဝင်စားမှုနှင့် တာဝန်ခံ မှုများ၊ မတူညီသော ပြောင်းလဲနေ သည့်ရည်မှန်းချက်များကို ထည့်သွင်း ပေါင်းစပ် စဉ်းစားရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၃.၅ - အကျိုးရှိသော သက်ရောက်မှုကို ကျယ်ပြန့်စွာရရှိမှု သေချာစေရန် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်၊ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေး တို့နှင့် သင့်လျော်သည့် အခင်းအကျင်းရှိ သည့် သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းစနစ် အတွက် အသင့် တော်ဆုံး နယ်မြေများကို ဆုံးဖြတ်ရန် နေရာဒေသအလိုက် တိကျ ရှင်းလင်း စွာဖော်ပြနိုင်သည့် ကိရိယာ/နည်း လမ်းများကို အသုံးပြုပါ (အခြေခံမူ ၁၁ နှင့် ချိတ်ဆက် ထားသည်)။⁷

လမ်းညွှန်ချက် ၃.၆ - သိပ္ပံနည်းကျ သုတေ သနပြုခြင်း၊ စီမံချက်များရေးဆွဲ ခြင်း နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းတို့ (အခြေခံ မူ ၈ နှင့် ချိတ်ဆက်) တွင် ရိုးရာဓလေ့ အသိပညာစနစ် များအား လေးစား လိုက်နာ၍ အသုံးပြုခြင်း/သို့ မဟုတ် ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ခြင်း များပြုလုပ် ရမည်။

⁷ For example, FAO's Sustainable Forest Management Toolbox <https://www.fao.org/sustainable-forest-management/toolbox/tools/en/> and the World Agroforestry Centre's Toolkits https://www.worldagroforestry.org/output?field_type_tid=756 and Land-use Planning for Multiple Environmental Benefits (LUMENS: <http://apps.worldagroforestry.org/region/sea/publications/detail?pubID=3447>

လမ်းညွှန်ချက် ၃.၇ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်တွင် နိုင်ငံ တော်အဆင့်နှင့် ဒေသရည်မှန်းချက် ပန်းတိုင်များ၊ အာဆီယံမူဘောင်များ၊ မဟာဗျူဟာများနှင့် လုပ်ဆောင်မှု အစီအစဉ်များအပြင် နိုင်ငံတကာ သဘောတူညီချက်များ၊ စာချုပ်များ၊ သဘောတူညီချက်များ၊ ပန်းတိုင်များ နှင့် မဟာဗျူဟာများနှင့်အညီ ပါဝင် ပံ့ပိုးပေးနိုင်ရေး သေချာစေရမည်။

4.2 ပွားရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ

အခြေခံမူ ၄ - ထွက်ကုန်များနှင့် ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများ၏

တန်ဖိုးကိုအသိအမှတ်ပြုခြင်း

သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းသည် ဈေးကွက်များ၊ အိမ်ထောင်စုများနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အတွက် ထုတ်ကုန်များနှင့် ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများ ပံ့ပိုးပေးခြင်း ဖြင့် အကျိုးကျေးဇူးများစွာ ရရှိစေပါသည်။ သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း စနစ် သည် လယ်သမားများ၏ စိုက်ပျိုးမြေကို ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ပေးနိုင်ပြီး ၎င်းတို့ ၏ ရေရှည်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ အတွက် သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ခင်းမှ ထွက်ရှိ သည့်ထွက်ကုန်များမှ ဝင်ငွေရရှိခြင်းနှင့်/ သို့မဟုတ် ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများ အတွက် ဆုလားဒ်အဖြစ် ရရှိခြင်း စသည့် အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ ဆုချီးမြှင့်ခြင်း သို့မဟုတ် လျော်ကြေးများပေးခြင်း စသည် တို့ကို ဆောင်ရွက်သည့် ရိုးရာဓလေ့ တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ လမ်းညွှန်ချက်များ တွင် အောက်ပါ အချက်များ ပါဝင်သော်လည်း ကန့်သတ်ထားခြင်း မရှိပါ။

လမ်းညွှန်ချက် ၄.၁ - သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း စနစ်မှ ထွက် ကုန်များ (ဥပမာ၊ စားသုံးရန်နှင့် ရောင်းချရန်အတွက် ကုန်ကြမ်းနှင့် ကုန်ပစ္စည်းများ)နှင့်အတူ ဥပမာ 'Fair Trade' သို့မဟုတ် 'green' ကုန်စည် များကဲ့သို့ထူးခြားသောအမှတ်တံဆိပ် နှင့်/သို့မဟုတ် အသိအမှတ်ပြု လက် မှတ်များဖြင့် ထွက်ကုန် အမျိုးအစား အားလုံးကိုမြှင့်တင်ခြင်း၊ လုပ်ကွက် ငယ်လုပ်ကိုင်သူများစုပေါင်း လုပ်ကိုင် ခြင်းဖြင့် စီးပွားရေး အဆင့်အတန်း တိုးတက်စေခြင်း၊ သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း စနစ်၏ တန်ဖိုး ကွင်းဆက်များမှ အကျိုးကျေးဇူးများ ပိုမို ရရှိစေခြင်းဖြင့် သီးနှံ သစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း စနစ်၏ထွက် ကုန်အမျိုးအစား အားလုံးကို မြှင့်တင် ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၄.၂ - စားနပ်ရိက္ခာနှင့် အာဟာရဖူလုံရေး၊ ဇီဝဆိုင်ရာ အလားအလာများ၊ စီးပွား ဖြစ်ထုတ် လုပ်ခြင်းအပါအဝင် ရည်ရွယ်ချက် အမျိုးမျိုးအတွက်သီးနှံသစ်တောရော နှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ ထွက်ကုန် များကို အသုံးပြုရာတွင် ဒေသန္တရ ဗဟုသုတကို လေးစားလိုက်နာပြီး ပါဝင်ပတ်သက်သူများအကြားအကျိုး အမြတ်များကို သာတူညီမျှ ခွဲဝေပေး ကြောင်း သေချာစေရမည်။ (အခြေခံ မူ ၈၊ ၉ နှင့် ချိတ်ဆက် ထားသည်။)

လမ်းညွှန်ချက် ၄.၃ - ရေဝေရေလဲ လုပ်ငန်းဆောင်တာများ၊ မြေယာ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး၊ ကာဗွန် ဖမ်းယူခြင်းနှင့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများကို မြှင့် တင်ရာတွင် မရှိမဖြစ် ဖြစ်သော သီးနှံ သစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း လုပ်ငန်း မှ ပံ့ပိုး ပေး သော ဂေဟစနစ် ဝန်ဆောင်မှုများကို ရေရှည်ဆွဲဆောင် မှုမက်လုံးများဖြစ်သော ငွေပေးချေ ခြင်း သို့မဟုတ် ဆုချီးမြှင့်ခြင်း စသည် တို့ကိုလုပ်ဆောင်ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၄.၅ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ ကိန်း ဂဏန်း အချက်အလက်များကို ကမ္ဘာ လုံးဆိုင်ရာ၊ ဒေသဆိုင်ရာနှင့် နိုင်ငံ အဆင့် ဒေတာဘေ့စ်များ တွင် ပေါင်းစပ် ထည့်သွင်းရမည်။ ဥပမာ၊ စိုက်ခင်းရှိသစ်ပင်များအရေအတွက်၊ သီးနှံ သစ်တော ရောနှောစိုက်ခင်း အမျိုး အစားများနှင့် ကာဗွန်ဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ၊ သဘာဝဘေး အန္တရာယ်လျော့ပါးရေးအလားအလာ၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်အနေအထား ဖြန့် ကျက်မှု၊ ကုန်ထုတ်စွမ်းအား၊ အမြတ် အစွန်းနှင့် စိုက်ပျိုးသည့် အနေ အထား စသည်တို့ပါဝင်သည်။

အခြေခံမူ ၅ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုများနှင့် ဈေးကွက်ရရှိရေး ဝန်ကျင်ကောင်း ဖန်တီးပေးခြင်း

အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ တိုက်ရိုက်နှင့် သွယ်ဝိုက်သော စွဲဆောင်မှု မက်လုံးများ ဖြင့် ဝန်ကျင်ကောင်းများ ဖန်တီးပေးခြင်း သည် စုပေါင်းလုပ်ကိုင်သူ စီးပွားရေးလုပ် ငန်းများနှင့် အသေးစား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ ကို သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း တွင် ရေရှည်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် တွန်းအား တစ်ခုဖြစ်စေပါသည်။ အဆိုပါရင်းနှီးမြှုပ်နှံ မှုများသည် ဈေးကွက်နှင့် အခြား အကြောင်းအရာများကို လက်လှမ်းမီရန် ခက်ခဲသော အတားအဆီးများရှိပြီး အသက် မွေးဝမ်းကြောင်းအတွက်သာ ထုတ်လုပ် နိုင်သော ဒေသများအတွက် ဈေးကွက်ရရှိ ရေးဦးတည်ပေးနိုင်ပါသည်။ ဈေးကွက် ဆိုင်ရာ နည်းစနစ်အသစ်များ လိုအပ်နိုင် သော်လည်း လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးအရ ဆန့်ကျင်ဘက် သက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင် သောကြောင့် သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းကဏ္ဍတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ အတွက် အထောက်အကူ ဖြစ်စေသော ဝန်ကျင်ကောင်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး သည် တာဝန်ယူမှုရှိသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဆိုင်ရာ အာဆီယံ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် အညီ ဖြစ်ရပါမည်။ လမ်းညွှန်ချက် များတွင် အောက်ပါ အချက်များ ပါဝင်သော်လည်း ကန့်သတ်ထားခြင်း မရှိပါ။

လမ်းညွှန်ချက် ၅.၁ - လုပ်ကွက်ငယ် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သူများ၊ အသေးစား နှင့် အလတ်စား စီးပွားရေး လုပ်ငန်း များအတွက်သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ စီးပွားရေး လုပ်ငန်း ပံ့ပိုးမှုများကို ပံ့ပိုးရန် ဆင်းရဲ နွမ်းပါးသူများအတွက် ချေးငွေ အစီ အစဉ်များ (ဥပမာ၊ ပြန်ဆပ်သည့် ကာလတိုးမြှင့်ပေးခြင်း နှင့် အတိုးနှုန်း သက်သာစေခြင်းများ) အပါအဝင် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှု အစီအစဉ်များ ကို ဖော်ထုတ်ပြီး ဖန်တီးဆောင်ရွက် ပေးရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၅.၂ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း လုပ်ငန်းတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမည့် ငွေကြေး လုပ်ငန်း ရှင် များအား ယုံကြည်စိတ်ချမှုပေးရန် နိုင်ငံတော်နှင့်တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည် နယ်အဆင့်တွင် ပြောင်းလွယ် ပြင် လွယ်ဖြစ်သည့် ရေရှည်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ မှုများနှင့် မြေယာအသုံးချမှု စီမံချက် များနှင့် ပတ်သက်သည့် မူဝါဒများ ချမှတ်ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၅.၃ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ တန်ဖိုး ကွင်းဆက်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်နှင့် ဈေးကွက်ချိတ်ဆက်မှုများ ဖန်တီးရန် အတွက် နည်းပညာနှင့် ကုန်သွယ်မှု မြှင့်တင်ရေးတို့တွင် ပံ့ပိုးကူညီရမည်။ (အခြေခံမူ ၄ နှင့် ချိတ်ဆက်ထား သည်) ။

လမ်းညွှန်ချက် ၅.၄ - အသေးစားနှင့် အကြီးစား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု များကို လှုံ့ဆော်ရန် အတွက် သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းမှထွက်ကုန်များ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ဈေးကွက်ချဲ့ထွင်ခြင်း အတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုပြီး ရိုးရှင်း သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဖြင့် ပံ့ပိုး ပေးရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၅.၅ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ခင်း ထွက်ကုန်များ၏ တန်ဖိုးကိုလျှော့ချသည့်အခြား ကဏ္ဍ များမှ ထွက်ပေါ်လာသော စီးပွားရေး ပံ့ပျက်မှုများကို ဖယ်ရှားပါ သို့မဟုတ် သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၊ အထူးသဖြင့် အသေးစား လုပ်ငန်းရှင်များအတွက် အခွင့်အလမ်းများကို သီးသန့် ဖန်တီး ပေးရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၅.၆ - လူ့အဖွဲ့အစည်း ကို အကျိုးပြုသော သီးနှံသစ်တော ရော နှော စိုက်ပျိုးခြင်းစနစ် လုပ်ဆောင် မှုများအတွက်တိုက်ရိုက်နှင့်သွယ်ဝိုက် သော မက်လုံးများ ပေးဆောင် ရွက်ပါ (အခြေခံမူ ၄ နှင့် ချိတ်ဆက် ထားသည်)။

4.3 ပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ

အခြေခံမူ ၆ - စိုက်ခင်းနှင့် မြေယာ ရှုခင်းအဆင့်တွင် ဂေဟစနစ် ဝန်ဆောင်မှုများကို ထိန်းသိမ်း မြှင့်တင်ခြင်း

သီးနှံ သစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးသည့် စိုက်ခင်းများသည် တစ်ပြိုင်နက်တည်း ရည်ရွယ်ချက်များစွာဖြင့် ဆောင်ရွက် နိုင် သော မြေယာရှုခင်းများတွင် တည်ရှိကြ ပါသည်။ အခြေအနေ အတော်များများ တွင် ၎င်းတို့သည် ကုန်းမြင့်လယ်ယာ နှင့် ရေဝေ ရေလဲဒေသများအတွက် အရေးပါ သောကဏ္ဍမှပါဝင်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်များသည် ထုတ်ကုန် ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်ခြင်းအတွက်သာမက ဂေဟစနစ် ဝန်ဆောင်မှုများစွာကို ပံ့ပိုးပေး မှုအပေါ်အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိစေပါ သည်။ ထိုအချက်များကြောင့် သီးနှံ သစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း စနစ်ဖွံ့ဖြိုး

တိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများမှ ဂေဟစနစ် ဝန်ဆောင်မှုများကိုထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ပြန်လည်ထိန်းသိမ်းပေးခြင်း(သို့) မြှင့်တင်ပေးခြင်းများကို သေချာစေရန် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ သင့်လျော်သော စီမံချက်များချမှတ်ခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်းများကို စီးပွားရေးနှင့်အခြားအကျိုးအမြတ်များကို ထိခိုက်မှုမရှိစေဘဲ ရည်ရွယ်ထားသည့် ဂေဟစနစ်အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိရန် မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ လမ်းညွှန်ချက်များတွင် အောက်ပါ အချက်များ ပါဝင်သော်လည်းကောင်း သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိပါ။

လမ်းညွှန်ချက် ၆.၁ - သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ ဆောင်

ရွက်ချက်များမှအကျိုးကျေးဇူးများစွာ ကို တစ်ပြိုင်နက်တည်း ရရှိစေရန် - စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်များကို အတိုင်းအတာ အမျိုးမျိုးဖြင့် စိုက်ခင်းအဆင့် မှ မြေယာရှုမျှော်ခင်းအဆင့်အထိထားရှိ သည့် ရည်ရွယ်ချက်အား သေချာစေ ရန်ဆောင်ရွက်ရမည် (အခြေခံမူ ၃၊ ၁၁ နှင့် ချိတ်ဆက်ထားသည်။)

လမ်းညွှန်ချက် ၆.၂ - သစ်တောနှင့် မြေယာ ရှုခင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်တာများ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး၊

မြေဆီလွှာ ပျက်စီးမှုအား ပြန်လည်ပြုပြင်ခြင်း၊ မြေဆီလွှာတိုက်စားမှု လျော့ချရေး၊ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှု လျော့ပါးစေ ရေးနှင့် သဲကန္တာရ ဖြစ်ပေါ်မှုကို တိုက် ဖျက်ရေးတို့ အပါအဝင် ဂေဟစနစ် ဝန်ဆောင်မှုများ ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် တိုးမြှင့်ရေးတို့ တွင် သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်မှ အပြု သဘောဆောင်သော အကျိုးသက် ရောက်မှုများကို အသိအမှတ်ပြု အကဲ ဖြတ်ပါရမည် (အခြေခံမူ ၄၊ ၁၁ နှင့် ချိတ်ဆက်ထားသည်။)

လမ်းညွှန်ချက် ၆.၃ - ဂေဟစနစ် ဝန်ဆောင် မှုများအပေါ် သက်ရောက်မှုများကို စောင့်ကြည့်ရန်

အခြေခံအချက်များ ချမှတ်ခြင်းအပါအဝင် သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်အား ကျယ်ပြန့်စွာအကောင်အထည် မဖော်မီ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု အကဲ ဖြတ်ခြင်းများကို လုပ်ဆောင်ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၆.၄ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းစနစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်လာခြင်းကြောင့်

ဖြစ်လာသော ဆုံးရှုံးမှုသို့မဟုတ်ရှောင်လွှဲ၍မရသော ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများ အတွက် အစားထိုးပေးနိုင်ရန် တန်ဖိုးညီမျှသည့် ဇီဝ မျိုးစုံမျိုးကွဲများ ရရှိစေရေးအတွက် လျော့ပါး သက်သာစေရေး အစီအမံ များကျင့်သုံးပြီးကူညီ ဆောင်ရွက်ပေး ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၆.၅ - ဂေဟစနစ် ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ၎င်းတို့၏ ပံ့ပိုးကူညီမှုအား သေချာစေရန် သီးနှံ

သစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း စနစ် ထူထောင်ခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်းတွင် စံ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှု နယ်ပယ် ဆိုင် ရာ အလေ့အကျင့်များကို ဖွံ့ဖြိုးစေပြီး အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက် ရမည် (အခြေခံမူ ၁၁၊ ၁၂ နှင့် ချိတ် ဆက်ထားသည်။)

အခြေခံမူ ၇ - ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက် ခြင်းအားနားလည်ခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲ ခြင်း

ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် တစ်ချိန် တည်း တွင် မရရှိနိုင်သော အကျိုးကျေးဇူး များကို ဟန်ချက်ညီစေသည်။ တူညီသော မြေ အတိုင်းအတာ ယူနစ်တစ်ခုတွင် သစ်ပင် များ၊ သီးနှံများ၊ ငါးနှင့် တိရစ္ဆာန်များ ပါဝင် သည့် သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း စနစ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အပေးအယူညှိနှိုင်းမှု သဘောတရား ကို နားလည်ရန်နှင့် စီမံခန့်ခွဲနိုင်ခြင်းသည် အရေးကြီး အခန်းကဏ္ဍမှပါဝင် လာပါ သည်။ သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုး ခြင်းစနစ်တွင် မတူညီသော ဖွဲ့စည်းပါဝင်ပုံ များစီစဉ်ခြင်းအားဖြင့် နေရာဒေသအလိုက် နှင့်ယာယီအားဖြင့်ဥပမာ သီးနှံစိုက်ခင်းများ တွင် သစ်တောသစ်ပင်များ ပေါင်းစည်း စိုက်ပျိုးခြင်းသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ပြန်ရ ချက်များ အချိန်ပိုကြာခြင်း စသည့် ညှိနှိုင်း မှု အပေးအယူဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ ပေါ်ပေါက်နိုင်ပါသည်။ ညှိနှိုင်းမှု အပေးအယူ သဘောတရားများကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ နားလည်ပြီး စီမံခန့်ခွဲရန် လမ်းညွှန်ချက် များတွင် အောက်ပါတို့ ပါဝင်သော်လည်း ကန့်သတ်ချက်များမရှိပါ။

လမ်းညွှန်ချက် ၇.၁ - ပါဝင်ဆောင်ရွက် သည့်နည်းလမ်းများကို အသုံးပြု၍ အသေးစား၊ အလတ်စား၊ အကြီးစား နှင့် လယ်သမား အသင်းအဖွဲ့များ၏ ရေတိုနှင့် ရေရှည် တည်တံ့ခိုင်မြဲ ရေး ထုတ်လုပ်ခြင်းများအတွက် ဆုံးဖြတ် ချက်ချခြင်းများတွင် အိမ်ထောင်စုဝင် များ(အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများနှင့် လူငယ်များ)၊ လုပ်ငန်းနှင့် ဈေးကွက် လိုအပ်ချက်များကို နားလည်အောင် ဆောင်ရွက်ရမည် (အခြေခံမူ ၃၊ ၁၁၊ ၁၂ နှင့် ချိတ်ဆက်ထားသည်)။

လမ်းညွှန်ချက် ၇.၂ - အလားအလာရှိသော အပေးအယူညှိနှိုင်းမှုများ၏ ပမာဏ ကို ခန့်မှန်းခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် သီးနှံသစ်တော ရော နှော စိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်၏ စီးပွားရေး နှင့် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်သည့် ကုန်ကျစရိတ်နှင့် အကျိုးအမြတ်များအား ထည့်သွင်း တွက်ချက်ခြင်းများ ပြုလုပ်ရမည်။ ကုန်ကျစရိတ်များသည် မြေယာ၊ လုပ်အားနှင့် ငွေကြေး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု များကဲ့သို့ သွင်းအားစုများဖြစ်ပြီး အကျိုးအမြတ်များမှာ သစ်ပင်များ၊ ကောက်ပဲသီးနှံများ၊ ငါးနှင့် မွေးမြူရေး ထွက်ကုန်များနှင့်/သို့မဟုတ် ဂေဟ စနစ်ဝန်ဆောင်မှုများဖြစ်ပါသည် (အခြေခံမူ ၄၊ ၆ နှင့် ချိတ်ဆက်ထား သည်)။

လမ်းညွှန်ချက် ၇.၃ - အထူးသဖြင့် သီးနှံသစ်တောရောနှောတည်ထောင် သည့်ကနဦးနှစ်များအတွင်း လယ် သမားများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ ဝင်ငွေကြိုကြိုတင် ဆင်ခြင်သုံးသပ်ပြီး အပေးအယူများ လျှော့ချရန်နှင့် စီမံ ခန့်ခွဲရန် နည်းလမ်းများ ဥပမာ၊ ကာလရှည်ချေးငွေ၊ အတိုးနှုန်း သက် သာသည့်ချေးငွေ၊ အခွန် ကင်းလွတ် ရက်များ၊ အာမခံ ပရီမီယံများနှင့် ဆွဲဆောင်မှု မက်လုံးများမှတစ်ဆင့်၊ ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများ ပံ့ပိုးမှု အတွက် နည်းလမ်းများကို ရှာဖွေ ရ မည် (အခြေခံမူ ၄၊ ၅၊ ၆ နှင့် ချိတ်ဆက်ထားသည်)။

4.4 လူမှု-ယဉ်ကျေးမှု ဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ

အခြေခံမူ ၈ - ဒေသန္တရဗဟုသုတ ဓလေ့ထုံးတမ်းများနှင့် ရွေးချယ်မှု များကို အသိအမှတ်ပြု လေးစား ခြင်း

လူမှုစံနှုန်းများ၊ ယဉ်ကျေးမှုတန်ဖိုး စနစ် များနှင့် ဒေသန္တရ/ရိုးရာ အသိပညာစနစ် များကို သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုး ရေးဆိုင်ရာ စီမံဆောင်ရွက်မှုများနှင့် အကောင် အထည်ဖော်ရာတွင် ထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်သည်။ လမ်းညွှန်ချက်များတွင် အောက်ပါ အချက်များ ပါဝင်သော်လည်း ကန့်သတ်ထားခြင်း မရှိပါ။

လမ်းညွှန်ချက် ၈.၁ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်း များအတွက် ရည်ရွယ် ဖော်ပြထား သောရပ်ရွာများ၏ ဒေသန္တရ ရိုးရာ သို့မဟုတ်ဓလေ့ထုံးတမ်းတန်ဖိုးစံနှုန်းများကို အသိအမှတ်ပြု လေးစားပါ။ (အခြေခံမူ ၄၊ ၁၀ နှင့် ချိတ်ဆက်ထား သည်)။

လမ်းညွှန်ချက် ၈.၂ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်း တွင် လွတ်လပ်သော၊ ကြိုတင်ပြင် ဆင်ခြင်း၊ အသိပေးသဘောတူ ခွင့်ပြု ချက်များမှတစ်ဆင့် အဓိက ရင်းနှီးမြှုပ် နံမှုများ အတွက် ဒေသအတွင်း ပါဝင် ပတ်သက်သူများမှ ဝယ်ယူခြင်း လုပ်ငန်းများ သေချာစေရန် ဆောင် ရွက်ရမည် (အခြေခံမူ ၁၀ နှင့် ချိတ်ဆက်ထားသည်)။⁸

လမ်းညွှန်ချက် ၈.၃ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းအတွက် ရွေး ချယ်ခွင့်များ (ဥပမာ၊ သစ်ပင်နှင့် သီးနှံ မျိုးစိတ်များ၊ တိရစ္ဆာန်မျိုးစိတ်များနှင့် အမျိုးအစားများ)ကို သုတေသန ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် စီမံချက်များ၊ ဆုံးဖြတ် ချက်များချမှတ်ရာတွင် ရည်ရွယ်ချက် နှင့် အလေ့အကျင့်များနှင့် ဒေသန္တရ ဗဟုသုတနှင့် ရွေးချယ်ခွင့်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည် (အခြေခံမူ ၃၊ ၄၊ ၁၀၊ ၁၁ နှင့် ၁၂ တို့ နှင့် ချိတ်ဆက်ထားသည်)။

လမ်းညွှန်ချက် ၈.၄ - လေ့ကျင့်သင်ကြားမှု၊ နည်းပညာ၊ မြေယာနှင့် သယံဇာတ အရင်းအမြစ်များအတွက် အခွင့် အရေး၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများ နှင့် ဈေးကွက်အချက်အလက်၊ အထူး သဖြင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများအတွက် ဒေသခံပြည်သူများ၏ ထူးခြားသော

⁸ FAO's Free, Prior and Informed Consent manual: / <https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/publications/2016/10/free-prior-and-informed-consent-an-indigenous-peoples-right-and-a-good-practice-for-local-communities-fao/>

လိုအပ်ချက်များကို အသိအမှတ်ပြုပြီး ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရမည် (အခြေခံမူ ၃ နှင့် ချိတ်ဆက်ထားသည်။)

လမ်းညွှန်ချက် ၈.၅ - တိုးတက်မှုများကို စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို အကဲဖြတ်ခြင်း၊ အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ ချမှတ်ထားသော လူမှုဖူလုံရေးဥပဒေများနှင့် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ နှင့် သက်ဆိုင်သည့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများကို လိုက်နာခြင်းစသည့် လူမှုစီးပွား-ယဉ်ကျေးမှုများကို အခြေခံ ဤထူထောင်ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၈.၆ - အဓိက သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့်ဒေသခံ လူထုများအား နေရာ ရွှေ့ပြောင်းခြင်း သို့မဟုတ် ဒေသမှ ဖယ်ခွာခြင်းတို့ကို မပြုလုပ်ရန် တားဆီးနိုင်ရမည် (အခြေခံမူ ၃၊ ၈၊ ၉ နှင့် ချိတ်ဆက်ထားသည်။)

အခြေခံမူ ၉ - ကျား၊ မ တန်းတူ ညီမျှရေးနှင့်လူမှုရေးပါဝင်မှုကို ပံ့ပိုး ခြင်း

သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းစနစ် ဆောင်ရွက်ရန် မူဝါဒများရေးဆွဲသည့်အခါ နှင့် စီမံချက်ရေးဆွဲပြီး အကောင်အထည်ဖော်သည့်အခါ လူမှုရေးပါဝင်မှု နှင့် ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှမှုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။ ၎င်းကို တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုများ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၊ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများနှင့် လူငယ်များ အားလုံးကျင့်သုံးရရှိနိုင်ရမည်။ ကျား၊ မ မတူ ကွဲပြားမှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား သင့်ပြီး သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုး ခြင်းတွင် ကျား၊မ ပေါင်းစပ် ဆောင်ရွက်မှုများကို မြှင့်တင်ပေးသင့်သည်။ ဤမူအရ လမ်းညွှန်ချက်များကို အကောင်အထည် ဖော်ရာတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ အာဆီယံ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့်အညီ ဆောင်ရွက် သင့်သည်။ လမ်းညွှန်ချက်များတွင် အောက်ပါ အချက်များ ပါဝင်သော်လည်း ကန့်သတ်ထားခြင်း မရှိပါ။

လမ်းညွှန်ချက် ၉.၁ - ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း၊ ဒီဇိုင်းရေးဆွဲခြင်းနှင့် သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း လုပ်ငန်းများ အား အကောင်အထည် ဖော်ရာတွင် ကျား၊ မတန်းတူညီမျှမှုနှင့် လူမှုရေး ဆိုင်ရာပါဝင်မှုတို့၏ အရေးပါမှုကို အသိအမှတ်ပြုရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၉.၂ - တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ် စုများ/ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ နေထိုင် ကြသော လူမျိုးများ/ လူမျိုးစုများ/ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြသော တိုင်းရင်း သားများ ကဲ့သို့သော လူမှုရေးအရ ဘေးဖယ်ခံရလေ့ရှိသော အုပ်စုငယ် များကို သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း လုပ်ငန်းများတွင်အကျိုး ရှိသော ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကို သေချာ သေချာစေရန် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၉.၃ - လူမှုရေးအရ အပယ်ခံ အုပ်စုများသည် အကြီးစား သို့မဟုတ် စုပေါင်းသီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု များမှ အကျိုးခံစားခွင့်ရရှိစေရေး သို့မဟုတ် ဆိုးရွားသည့် သက်ရောက်မှုများမရရှိစေရေး သေချာစေရမည် (အခြေခံမူ ၈၊ ၁၀ နှင့် ချိတ်ဆက် ထားသည်)။

လမ်းညွှန်ချက် ၉.၄ - ကျား၊မ ရေးရာ အခန်းကဏ္ဍများ၊ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းဆိုင်ရာသည် အခက်အခဲများနှင့် အခွင့်အလမ်းများ၊ အမျိုးသမီးများ သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများ (သတင်း အချက်အလက်၊ နည်းပညာနှင့် ငွေကြေးကဏ္ဍ များအပါအဝင်) နှင့် ဆက်စပ်အကျိုးအမြတ်များအား ဖော် ဆောင်ပေးခြင်း စသည်တို့ကို နားလည်ခြင်းအားဖြင့်ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှမှုကို အားဖြည့် ဆောင် ရွက်ပေးမှုများ သေချာစေရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၉.၅ - အစပျိုး ဆောင်ရွက် ထားသည့် သီးနှံ သစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်၏ ရွေးချယ်ခွင့်များ သို့မဟုတ်နည်းပညာများသည် အထူး သဖြင့် အမျိုးသမီး လုပ်အား လိုအပ် ချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ ကျား၊ မရေး ရာထည့်သွင်းစဉ်းစား ဆောင်ရွက်မှု ကိုသေချာစေရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၉.၆ - အမျိုးသား သုတေသနနှင့် တိုးချဲ့ပညာပေးသည့် စနစ်များနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၏ လူမှုရေးမှုအရနှင့် ကျား၊ မရေးရာ ထည့်သွင်းစဉ်းစား သော သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း စနစ်ကို ဆောင်ရွက်နိုင် ရန် စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ရေး ဆောင်ရွက်သွားရမည် (အခြေခံမူ ၂ နှင့် ချိတ်ဆက်ထား သည်)။

အခြေခံမူ ၁၀ - ကာကွယ်ခွင့်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများသေချာ စေခြင်း။

သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်မှုများသည်မြေယာ နှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များ ဆိုင်ရာလုပ်ပိုင် ခွင့်များနှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းမှုမရှိသည့် နေရာဒေသများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူ များအကြား အငြင်းပွားမှုများ ဖန်တီးနိုင် ဖွယ်ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် ရပ်ရွာလူမှုအဖွဲ့ အစည်း၏အခွင့်အရေးများကို မထိခိုက်စေ ရန် သို့မဟုတ် ဒေသခံပြည်သူလူထု၏ လူမှု ရေးနှောင်ဖွဲ့မှုနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများကို ဆိုးရွားစွာထိခိုက်မှုမရှိစေ ကြောင်းသေချာစေရန်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ လုပ်ပိုင် ခွင့်များကို အကာအကွယ်ပေးရန် အရေး ကြီးပါသည်။ လမ်းညွှန်ချက် များတွင် အောက်ပါ အချက်များ ပါဝင်သော်လည်း ကန့်သတ် ထားခြင်း မရှိပါ။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၀.၁ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောခြင်းစနစ် အဓိကလုပ်ကိုင် သူများ အထူးသဖြင့် စုပေါင်းရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုများ^၉တွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူ များ၏လုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးများကို နားလည်ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၀.၂ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာစနစ် များ ဆောင်ရွက်မှု စီမံကိန်းများ ချမှတ်ရန် ပါဝင် ပတ်သက်သူများနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်သည့် အခါ လက်ရှိသီးနှံ သစ်တောရော နှောစိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်ကို ကျင့်သုံးနေ သည့်တောင်သူများအား အကြီးစား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများမှ ခြိမ်းခြောက်ခံရ ခြင်းသို့မဟုတ်၎င်းတို့၏ သဘောဆန္ဒ မပါဘဲရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်းများ မရှိရ စေရန် တောင်သူလယ်သမားများ ၏ဆန္ဒနှင့် အခွင့်အရေးများကို အလေး ပေး ဆောင်ရွက်ရမည် (အခြေခံမူ ၃၊ ၇၊ ၈၊ ၉ နှင့် ချိတ်ဆက်ထားသည်။)

လမ်းညွှန်ချက် ၁၀.၃ - လူမှုရေးပဋိပက္ခ များကို ရှောင်ရှားရန်နှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ မှုများအတွက် အကျိုးရှိသော ပြန်ရ ချက် သေချာစေရန် သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းတွင် ပါဝင်ပတ် သက်သူများ၏ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် ဆိုင်ရာ လုံခြုံမှုကို သေချာစေရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၀.၄ - အကြီးစား သီးနှံ သစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း စနစ် များကြောင့် ဆိုးရွားစွာ သို့မဟုတ် အခြားနည်းဖြင့် ထိခိုက်နိုင်ခြင်းနှင့် ရှောင်လွှဲ၍မရသော ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု များအတွက် လျော်ကြေးပေးခြင်း စ သည်တို့ကိုဆောင်ရွက်ရာတွင် အခွင့် အရေးရရှိထားသူ များအား လွှပ်လပ် စွာ နှင့် ကြိုတင်အသိပေး သဘောတူ ညီချက်ရယူထားကြောင်း သေချာစေ ရေး ဆောင်ရွက်ပါ (အခြေခံမူ ၇၊ ၈) နှင့် ချိတ်ဆက်ထားသည်။

4.5 လူမှု-ယဉ်ကျေးမှု ဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ

အခြေခံမူ ၁၁ - အခြေအနေ အလိုက်သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းစနစ် ဒီဇိုင်းရေးဆွဲ ခြင်း

တိုင်းဒေသကြီး ပြည်နယ်၊ နိုင်ငံတော်နှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အခြေအနေများနှင့် ဆက် နွယ်နေသည့် ဒေသဆိုင်ရာ အကြောင်း အရာများအပေါ် အခြေခံပြီး ထိရောက် သောဒီဇိုင်းပုံစံများအလိုက် သီးနှံ သစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း စနစ်တွင် ရွေးချယ် စရာ ပုံစံအမျိုးမျိုး ရှိပါသည်။ သီးနှံ သစ်တော

⁹ A myriad of tools and manuals is available for assessment of tenure rights. See FAO's Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security: <https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/publications/2016/10/free-prior-andinformed-consent-an-indigenous-peoplesright-and-a-good-practice-for-localcommunities-fao/>

ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းစနစ် ၏ အဓိက ရည်ရွယ်ချက်မှာ စီးပွားရေး၊ လူမှု ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ်များ တစ်ပြိုင်နက် တည်းရရှိရေးဖြစ်ပါသည်။ အပေးအယူ ညှိနှိုင်းမှုများ မကြာခဏ ရှိနိုင်သော်လည်း ကောင်းမွန်စွာဒီဇိုင်းရေးဆွဲထားသော သီးနှံ သစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းသည် အကျိုးကျေးဇူးများစွာကို တစ်ပြိုင်နက်တည်း ပေးစွမ်းနိုင်ပြီး မတူညီ သော ပါဝင်ပတ်သက်သူများ၏ လိုအပ် ချက်များကို ဖြည့်ဆည်း ပေးနိုင်ပါသည်။ သီးနှံ သစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း စနစ် မှ အကောင်းဆုံး အကျိုးအမြတ်များကို ရရှိရန် လမ်းညွှန်ချက်များတွင် အောက်ပါ တို့ ပါဝင် သော်လည်းကန့်သတ်ထား မှုများ မရှိပါ။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၁.၁ - သတင်း အချက် အလက်များကိုစုပေါင်းအကဲဖြတ်ရန်၊ အခွင့်အလမ်းများနှင့် ကန့်သတ်ချက် များကိုဖော်ထုတ်ရန်နှင့် သီးနှံ သစ် တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းမှရွေးချယ် စရာများအကြောင်း အသိပေး ရွေး ချယ်မှုများ ပြုလုပ်ရန် သက်ဆိုင်သူ များအတွက်အသုံးပြုရလွယ်ကူသော၊ ဆုံးဖြတ်ချက် ပံ့ပိုးမှုကိရိယာများ ပံ့ပိုး ပေးရမည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ပံ့ပိုးမှုတွင် ဇီဝနှင့်ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက် များဖြစ်သည့် မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ မြေယာအသုံးချမှု၊ မြေဆီလွှာ၊ အပူ ချိန်နှင့် မိုးရွာသွန်းမှုဆိုင်ရာ အချက် အလက်များနှင့် ကျား၊ မ ရေးရာ၊ ဈေးကွက်သတင်း အချက် အလက်၊ အခြေခံအဆောက် အအုံဆိုင်ရာ ကိစ္စ ရပ်များ စသည်တို့နှင့်သက်ဆိုင်သည့် မူဝါဒများစသည့် လူမှုစီးပွား အချက် အလက်များနှင့် ကိန်းဂဏန်းအချက် အလက်များ ပါဝင်သည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၁.၂ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောခြင်းစနစ်များအား ရွေးချယ် ရာတွင် လုပ်ကွက်ငယ် တောင်သူ တစ်ဦးချင်း၊ အကြီးစားလုပ်ကိုင်သူ များ၊ ကော်ပိုရေးရှင်းများ) နှင့် ပြည်သူ လူထု (အစိုးရ၊ အစိုးရမဟုတ် သော အဖွဲ့အစည်းများ)၏ သီးခြား လိုအပ် ချက်များ၊ အနာဂတ် ရာသီ ဥတုစနစ် များ၊ စီးပွားရေးအခြေ အနေများနှင့် မူဝါဒများ စသည်တို့ကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားပြီး ရွေးချယ်မှုများ သေချာ စေရန် ဆောင်ရွက်ရမည် (အခြေခံမူ ၃၊ ၇၊ ၈၊ ၉ နှင့် ချိတ်ဆက် ထားသည်)။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၁.၃ - သီးနှံသစ်တော ရော နှောစိုက်ပျိုးခြင်း စနစ်များရွေးချယ် ရာတွင် ဇီဝရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လူမှုစီးပွား ရေး (အလုပ်သမား ရရှိနိုင်မှုနှင့် လုပ် ကိုင်နိုင်စွမ်းအပါအဝင်)၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ၊ ဈေးကွက် နှင့် မူဝါဒအခြေအနေများ (လမ်းညွှန် ချက် ၁၂.၂ နှင့် အခြေခံမူများ ၃၊ ၅၊ ၉၊ ၁၀ တို့နှင့်ချိတ်ဆက်ထားသည်)နှင့် ယာယီအခြေအနေများ (ဥပမာ - သစ်ပင်များ၊ သီးနှံများ၊ တိရစ္ဆာန်များ ငါးမွေးမြူခြင်းကိုအလှည့်ကျ ဆောင် ရွက်ခြင်း)ကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း နှင့် သီးနှံသစ်တော ရောနှောခြင်း စနစ်အတွက် အတိုင်းအတာများနှင့် နေရာ (ဥပမာ စနစ်အတွင်း ပါဝင် သည့်အစိတ်အပိုင်းများကိုစနစ်တကျ နေရာချထားခြင်း)စသည့် အကြောင်း အရာများအပေါ်အခြေခံ၍ ပုံစံရေးဆွဲ ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက်များ ၁၁.၄ - သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးမှု စနစ်တွင် အကောင်းဆုံး လူမှု-ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ် ခံစားခွင့်များ တပြိုင်နက် ရရှိစေရန် ဒေသအခြေအနေကို ထည့်သွင်းစဉ်း စားသည့်လူမှုယဉ်ကျေးမှုအခြေအနေ များ (အခြေခံမူ ၂၊ ၉ နှင့် ချိတ်ဆက် ထားသော) တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်သူ များ၏မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်အခြေအနေ များအပါအဝင် ဒေသဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်းဖြင့်အကောင်းဆုံးအကျိုးခံစားခွင့်များရရှိစေရန် ရည်ရွယ်ပါ သည် (အခြေခံမူ ၁၀နှင့် ချိတ်ဆက် ထားသည်)။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၁.၅ - သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်များ ရွေး ချယ် အကောင်အထည် ဖော်ရာတွင် သင့်လျော်သော ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ရာသီဥတုနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ် သောစိုက်ပျိုးနည်းစနစ်များ¹⁰ ဖြစ်သည့် ကွန်တိုစိုက်ပျိုးခြင်း (အထူး သဖြင့် မတ်စောက်သော တောင် စောင်းများတွင်)၊ မြေဆီလွှာဖုံးအုပ် သီးနှံစိုက်ပျိုးခြင်း၊ မြေငွေ့ထိန်းခြင်း၊ ထွန်ယက်ခြင်းမပြုဘဲ စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ရေငတ်ဒဏ်ခံနိုင်သော မျိုးများ စိုက် ပျိုးခြင်းနှင့် ရေကိုချွေတာသည့် နည်း ပညာများဖြင့် ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက် ခြင်းဖြင့် ရွေးချယ်မှု သေချာစေရန် ဆောင်ရွက်ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၁.၆ - ရွေးချယ်ထားသော သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း စနစ်အားစီမံခန့်ခွဲရာတွင် စဉ်ဆက် မပြတ်ပညာသင်ကြားရေးနှင့် ဘဝ တစ်သက်တာ သင်ယူခြင်းများကို သင်တန်းများနှင့် တိုးချဲ့ပညာပေး ဆိုင်ရာ သင်ထောက်ကူ ပစ္စည်းများမှ တဆင့် နည်းပညာ လမ်းညွှန်မှုများ ရရှိစေရေး သေချာစေရန် ဆောင်ရွက် ရမည်

အခြေခံမူ ၁၂ - ပူးပေါင်းပါဝင်မှုဖြင့် သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုး အစိတ်အပိုင်းများကို ရွေးချယ်ခြင်း

သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာစနစ်တွင် လုပ်ငန်း၏ နေရာဒေသ၊ အချိန် အတိုင်းအတာများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သစ်ပင်၊ သီးနှံ၊ မွေးမြူရေးနှင့် ငါးလုပ်ငန်း စသည့် အစိတ်အပိုင်းများကို ရွေးချယ်ခြင်း နှင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် အောင်မြင်မှု အတွက် အရေးကြီးပါသည်။ အသေးစား၊ အကြီးစားနှင့် စုပေါင်းဆောင်ရွက်သူ တောင်သူလယ်သမားများ၏ (ကာလတို၊ ကာလလတ် သို့ ကာလရှည်) ရည်မှန်းချက် များ၊ ၎င်းတို့၏ ထုတ်လုပ်မှုအရင်းအမြစ် များ (မြေအရွယ်အစား၊ လုပ်အား၊ အရင်းအနှီး) နှင့် အခြားထည့်သွင်းစဉ်းစား ရမည့်အချက်များဖြစ်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ဈေးကွက်ကဲ့သို့သော သဘောတရားများ - 'မှန်ကန်သည့် သစ်ပင်၊ သီးနှံ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ငါးမျိုးစိတ်များကို မှန်ကန်သော နေရာတွင်

¹⁰ See ASEAN Regional Guidelines for Promoting Climate-smart Agricultural Practices for examples and framework of cooperation: <http://www.asean.org/wp-content/uploads/images/2015/October/ASEAN-Regional-Guidelines-on-Promoting-CSA-Practices/ASEAN%20Regional%20Guidelines%20on%20Promoting%20CSA%20Practices- endorsed%2037th%20AMAF.pdf>

မှန်ကန်သောရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်ဆောင်ရွက် သင့်သည်' ဟူသော အခြေခံသဘောတရား ကို လိုက်နာရမည်။
အောက်ပါလမ်းညွှန် ချက်များပါရှိပြီး ကန့်သတ်ထားရှိမှု မရှိပါ။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၂.၁ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း စနစ်အတွက် အဓိကပစ်မှတ်ထားသော ဧရိယာ
နှင့် အလားတူဒေသများ၏ ဇီဝရုပ်ပိုင်း ဆိုင်ရာ အခြေအနေများ (အပူချိန်၊ မိုးရွာသွန်းမှု၊
မြေမျက်နှာပြင် အနိမ့် အမြင့်နှင့် မြေဆီလွှာ)စသည်တို့နှင့် ကိုက်ညီသော အပင်၊ မွေးမြူရေးနှင့်/
သို့မဟုတ် ရေနေမျိုးစိတ်များနှင့် မျိုး ကွဲများကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ပါ¹¹ (အခြေခံမူ ၁၁ နှင့်ချိတ်ဆက်ထား
သည်)။ သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက် ပျိုးခြင်း စနစ်ပါဝင်သော မျိုးစိတ်၊ မျိုးကွဲများနှင့် တိရစ္ဆာန်
မျိုးစိတ်များ ကိုရွေးချယ်သောအခါတွင် အနာဂတ် ရာသီဥတုဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲများ
ကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။ သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးရေး စနစ်မှ ထွက်ကုန်များကိုဈေး
ကွက်ချဲ့ထွင်ရန်အတွက် ပိုမို ကောင်းမွန် သော ပုံစံဒီဇိုင်းဗျူဟာများ ဖော်ထုတ် ရန်
ဈေးကွက်အလားအလာရှိသော မျိုးစိတ်နှင့် သီးနှံမျိုးကွဲများ ကို ဈေးကွက်စစ်တမ်း ကောက်ယူခြင်း
သည် အကောင်းဆုံး ဖြစ်ပါသည် (အခြေခံမူ ၁၁ နှင့် ချိတ်ဆက်ထား သည်)။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၂.၂ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်မှ သစ်ပင်၊ ကောက်ပဲသီးနှံ၊ မွေးမြူရေး၊
ငါးမွေး မြူရေးစသည့် ၎င်းတို့စိုက်ပျိုး မွေးမြူ ထုတ်လုပ်လိုသော သီးခြားမျိုးစိတ် များအား မည်သို့
ဦးစားပေးအသုံးပြု မည် (ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ) ကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ရန် နှင့် မည်သည် တို့ကို
စိုက်ပျိုးမွေးမြူ ထုတ်လုပ်လို သည် စသည်တို့နှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များ တွင်အားလုံးပါဝင်နိုင်ပြီး
သာတူညီမျှ ရှိစေရေး သေချာစေရန် ဒေသခံ သက်ဆိုင်သူများပါဝင်၍ စစ်တမ်း ကောက်ယူခြင်း
သို့မဟုတ် အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲတစ်ခု ပြုလုပ်ပေးရမည်။ လိုအပ်ပါက အမျိုးသားများ၊ အမျိုး
သမီးများ၊ လူငယ်များနှင့် ဘေးဖယ် ခံထားရလေ့ရှိ သည့်လူနည်းစုများ အတွက်သီးခြားစစ်တမ်း
ကောက်ယူ ပြီးအားလုံးပါဝင်၍ ဖြေဆိုပါဝင်နိုင် ရေးစီစဉ်ပေးရမည် (အခြေခံမူ ၈၊ ၉၊ ၁၀၊ ၁၁
နှင့်ချိတ်ဆက်ထားသည်)။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၂.၃ - မျိုးရွေးချယ်ခြင်း၊ အရည်အသွေး၊ ရရှိရာအရင်း အမြစ်၊ ဖြန့်ဖြူးမှုနှင့်
စီမံခန့်ခွဲမှုများအပြင် မွေးမြူရေးနှင့် ရေနေမျိုးစိတ်များနှင့် မျိုးကွဲများ ရွေးချယ်ခြင်းကို အာဆီယံ
အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ ချမှတ်ထားသော လက်ရှိနည်းပညာဆိုင်ရာ လမ်းညွှန် ချက်များဖြင့် ဆန်းစစ်
ဆောင်ရွက်ပါ။ သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း စနစ်တွင် ပြင်ပမှ တင်သွင်းလာသော သီးနှံနှင့်

¹¹ Online and other databases of suitable species that suit the local biophysical conditions and stakeholders' preferences can be accessed for increased options. For example: Tree Functional and Ecological Databases <https://www.worldagroforestry.org/output/tree-functional-and-ecological-databases>

တိရစ္ဆာန်မျိုးစိတ်များသည် ဒေသ တွင်ပေါက်ရောက်သော အပင် များ မွေးမြူရေးနှင့် ရေနေမျိုးစိတ်နှင့် အားဆိုးရွားစွာထိခိုက်မှုမရှိစေရေး သေချာစေရန် ဆောင်ရွက်ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၂.၄ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်တွင် ပါဝင် ရမည့် အပိုင်းကဏ္ဍများနှင့် ပတ်သက် ၍ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် အဓိက ပါဝင် ပတ်သက်သူများ၊ အထူးသဖြင့် လယ်သမားများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၊ တိုးချဲ့ပညာပေး လုပ်သားများနှင့် အစိုးရဌာနများ၏ တက်ကြွစွာပါဝင်မှု ကို သေချာစေရေး ဆောင်ရွက်ရမည်။

4.6 ဆက်သွယ်ခြင်း နှင့် တိုးမြှင့် ဆောင်ရွက်ရေး ဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ

အခြေခံမူ ၁၁ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းနှင့်ပတ်သက်

သည့်အသိပညာဗဟုသုတများကို ထိရောက်စွာ ဆက်သွယ်ရှင်းလင်း ပြောဆိုခြင်း

အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများတွင် ယေဘုယျ အားဖြင့် သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုး ခြင်းစနစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှု ဆိုင်ရာ အသိပညာနည်းပါး ခြင်းနှင့် အမျိုးမျိုးကွဲပြားပြီး ရှုပ်ထွေးသည့် သီးနှံ သစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်၏ စီမံခန့်ခွဲမှုများနှင့် အသိပညာဗဟုသုတများ ကို ဆက်သွယ် ပြောဆိုဖြန့်ဝေခြင်းသည် မူဝါဒချမှတ်သူများ၊ တောင်သူလယ် သမားများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၊ ဈေးကွက် တွင် ပါဝင်သူများ အတွက် ကျယ်ပြန့်စွာ ကျင့်သုံးခြင်းနှင့် စဉ်ဆက်မပြတ် တိုးတက် အောင်ကျင့်သုံးရေးသည် အဓိကကျသော ကြောင့်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။ အောက်ပါလမ်းညွှန် ချက်များပါရှိပြီး ကန့်သတ်ထားရှိမှု မရှိပါ။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၃.၁ - လယ်သမားများ၊ တိုးချဲ့ပညာပေး လုပ်ငန်းများနှင့်

အကြံပေးအေဂျင်စီများ၊ ဒေသဆိုင်ရာ နှင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရများ၊ ဈေးကွက် တွင်ပါဝင်သူများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ အပါအဝင် သက်ဆိုင်သူအားလုံး၏ လိုအပ်သည့်အတိုင်းအံဝင်ခွင့်ကျ ပံ့ပိုး ကူညီနိုင်ရန် ပူးပေါင်းပါဝင်မှု နည်းလမ်းများဖြင့် ပံ့ပိုးနိုင်ရန် နည်း ပညာဗဟုသုတနှင့် ဆက်သွယ်ပြောဆို မှု လိုအပ်ချက်များကို သုံးသပ်ခြား သတ်မှတ်ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၃.၂ - စိုက်ခင်း မြေယာ ရှုခင်း/သို့မဟုတ် တန်ဖိုးကွင်းဆက် တွင်ပါဝင်သည့်

သက်ဆိုင်သူများ အားလုံးကို နှစ်သက်ရာ ဘာသာ စကားများ၊ ပုံစံများဖြင့် — ကန့်သတ်ချက်များမရှိဘဲ — ပိုမို ကောင်းမွန်စေရန်၊ စာဖြင့်ရေးသား ခြင်းနှင့် ရုပ်မြင်၍ အသံကြားရသည့် ပစ္စည်းများ၊ အသေးစားနှင့် အကြီးစား အစည်းအဝေးများ၊ ကျွမ်းကျင်မှု ဆိုင်ရာ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ၊ ကွင်း ဆင်း လက်တွေ့သင်တန်းများ နှင့် သရုပ်ပြစိုက်ခင်းများ စိုက်ပျိုးရေး

ဆိုင်းရာ နည်းပညာ လက်ခံမှုများအား ပိုမိုနားလည် စေရန်နှင့် သီးနှံ သစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း စနစ် တွင် ရင်ဆိုင်နေရသော အကြောင်း အရာများကို ဖြည့်ဆည်း ပေးနိုင်ရန် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ဆက်သွယ် ပြောဆိုဆောင်ရွက်ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၃.၃ - သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း စနစ်ကို ဦးဆောင် ပါဝင်နေသည့်အဖွဲ့အစည်း များနှင့် ၎င်းတို့၏ မိတ်ဖက်အဖွဲ့ အစည်းများဖြစ်သည့် နိုင်ငံတော်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့်ရှိ အဖွဲ့အစည်းများ အား အသိပညာနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများ ပိုမိုထိရောက်စွာ ဖန်တီးမှုဝေခံစေ ရန်၊ နည်းပညာဆိုင်ရာလမ်းညွှန်မှု များပံ့ပိုးနိုင်ရန်၊ မတူညီသော အလွှာ အသီးသီးအတွက် စီမံကိန်းများ ရေးဆွဲခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် လွယ်ကူချောမွေ့စေ ရန်၊ အကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့် ရလဒ်များကို စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ နည်းလမ်းများကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ ရလဒ်များနှင့် အောင်မြင်မှုများကို သေချာစွာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြန့်ဝေရန်နှင့် သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုများအတွက် ဘဏ္ဍာ ရေး ဆိုင်ရာ စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှု များကို ပံ့ပိုးပေးခြင်းစသည်တို့လုပ်ဆောင်ရန် နှင့် အသိပညာစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ဆက်ဆံ ရေးနည်းလမ်းများနှင့်ပတ်သက်သည့် စွမ်းဆောင်ရည်များ အားကောင်းစေ ရန် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၃.၄ - သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း စနစ်တွင် သက်ဆိုင်သူအားလုံးကို သတင်း အချက်အလက်များ အသိပေးရန်၊ ဆွေးနွေးမှုတွင် ပါဝင်နိုင်စေရန်၊ ၎င်း တို့၏ အသိပညာဗဟုသုတနှင့် ကျွမ်း ကျင်မှုများ တိုးမြှင့် လာနိုင်ပြီး ဆက်လက် ကျင့်သုံးနိုင်ရေးနှင့် တိုး မြှင့် ဆောင်ရွက်နိုင်ရေး အတွက် အရင်းအမြစ် ဆိုင်ရာ အသိပညာစီမံ ခန့်ခွဲမှုနှင့် ဆက်သွယ် ဆောင်ရွက် ရေး လုပ်ငန်းများကို လုံလောက်စွာ ပံ့ပိုးပေးရမည်။

အခြေခံမူ ၁၄ - ထိရောက်စွာ တိုးမြှင့်ချဲ့ထွင်နိုင်ရန်နှင့် ရေရှည် တည်တံ့မှုများ အတွက် အစီအစဉ် များဆွဲခြင်း

သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးမှုစနစ် လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ခြင်း၌ ဆက်စပ် ပတ်သက်မှု၏ တိကျမှုကို ထည့်သွင်း စဉ်းစား ရာတွင်၊ သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်ကိုချဲ့ထွင် ဆောင်ရွက်မှု များကို အားလုံးခြုံငုံသည့် အမြင်နှင့် ဆက်စပ်မှု အမြင်များအား ထည့်သွင်း၍ သေချာစွာ စီမံချက်များရေးဆွဲရမည် ဖြစ် သည်။ ရေရှည်အကျိုးသက်ရောက်မှုရရှိရန် သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း တိုးချဲ့ လုပ်ငန်းအတွက် လိုအပ်ချက်များကို သေချာစွာဆုံးဖြတ်ရပါမည်။ အောက်ပါ လမ်းညွှန်ချက်များပါရှိပြီး ကန့်သတ် ထားရှိ မှုမရှိပါ။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၄.၁ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးမှုစနစ်လုပ်ငန်းကိုချဲ့ထွင်ရန် အစီအစဉ်ဆွဲရာတွင် ပါဝင် ပတ်သက်သူများနှင့် ကဏ္ဍများ ကို ချိတ်ဆက်ပါ (မူအရ ၃ နှင့် ချိတ်ဆက် ထားသည်)။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၄.၂ - ဇီဝရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ လုပ်သားနှင့် ဈေးကွက် အခြေအနေများ အပြင် အဆိုပြုထားသော တိုးချဲ့ဆောင်ရွက် မည့်လုပ်ငန်းများအပေါ် သက်ရောက် မှုရှိနိုင်သည့် ဆက်စပ်ကဏ္ဍများ၏ မဟာဗျူဟာနှင့် စီမံချက်များ အပါ အဝင် ကဏ္ဍတွင်းနှင့် ကဏ္ဍပြင်ပ အခွင့်အလမ်းများကို ဆန်းစစ်ခြင်း ဖြင့် သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုး ခြင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို ချဲ့ထွင် ရန် အဟန့်အတားများနှင့် အလား အလာ အကောင်းဆုံး အခြေအနေ များကို နားလည်ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၄.၃ - သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်း များကို ချဲ့ထွင်ရန် အတွက် လိုအပ် ချက်များကို သက်ဆိုင်သူများမှ နားလည်ပြီး ပစ်မှတ်ထားသော လုပ်ငန်းခွင် များတွင် အပြည့်အဝ သို့ မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းနိုင်ကြောင်း လိုအပ်ချက်များ ကို သေချာစေရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၄.၄ - သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာစနစ် အား အလေးထား ချဲ့ထွင်နိုင်ရေး အတွက် နည်း ပညာကဏ္ဍ သို့မဟုတ်၊ အဖွဲ့အစည်း ဆိုင်ရာကဏ္ဍ သို့မဟုတ်၊ ကဏ္ဍနှစ်ခုလုံးကို နားလည်ရမည်။ နည်းပညာဆိုင်ရာ ကဏ္ဍများတွင် သစ်ပင်များ၊ ကောက်ပဲသီးနှံများ၊ မွေး မြူရေးနှင့်/ သို့မဟုတ် ရေနေ မျိုးစိတ် များ၏စနစ် အစိတ်အပိုင်းများ၊ ပုံစံ များ စသည်တို့အား ရွေးချယ်မှုများ ပါဝင်သည်။ အဖွဲ့ အစည်းဆိုင်ရာ ကဏ္ဍများတွင် လုပ်ကွက်ငယ် တောင်သူ/မွေးမြူသူများကို စည်းရုံး ခြင်း၊ မိတ်ဖက်များ တည်ဆောက် ခြင်း၊ လေ့ကျင့်ရေး နည်းလမ်းများနှင့် ရန်ပုံ ငွေထောက်ပံ့မှု ယန္တရားများ ပါဝင် ပါသည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၄.၅ - ပါဝင်ရမည့် အဓိကလုပ်ကိုင်သူများ အပါအဝင် အထူးသဖြင့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများ၊ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၊ ထုတ်လုပ်သူ အဖွဲ့များ၊ တိုးချဲ့ပညာပေးလုပ်ငန်း များဆောင်ရွက်နေသည့်အဖွဲ့အစည်း များပါဝင်ရမည်ဖြစ်ပြီး သီးခြားအခြေ အနေများတွင် လုပ်ငန်း အတိုင်း အတာတိုးချဲ့ရန်အတွက် သင့်လျော် သော နည်းလမ်းများကို သဘောတူ ဆောင်ရွက် ရမည်။

လမ်းညွှန်ချက် ၁၄.၆ - ကွာဟချက်များ၊ ပြဿနာများနှင့် အခွင့်အလမ်းများကို ဖြေရှင်းရန် သို့မဟုတ် သက်သာခွင့် အစီအမံရေးဆွဲရန်အတွက် လုပ်ငန်းချဲ့ထွင်သည့် ချဉ်းကပ်မှု နည်းလမ်းများ၊ လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် အောင်မြင်မှုများကို အခါအားလျော် ဣ ပြန်လည် သုံးသပ်ရမည်။

5. အကောင်အထည်ဖော်ရန် စဉ်းစားရမည့်အချက်များ

ဤအခြေခံမူများနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များ သည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ သီးနှံ သစ်တော ရေးနှောစိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ မူဝါဒများ၊ မဟာဗျူဟာများ၊ အစီအစဉ်များ နှင့်စီမံကိန်းများအကြောင်း ဆွေးနွေးမှုများ ကို လွယ်ကူချောမွေ့စေမည့် မူဘောင် တစ်ခုအဖြစ် တည်ရှိစေပါသည်။ ၎င်းတို့ သည် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှ သီးနှံ သစ်တော ရေးနှောစိုက်ပျိုးခြင်း ကဏ္ဍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ မှုများအတွက် လမ်းညွှန်မှုများကိုလည်း ပေးနိုင်ပါသည်။ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရာတွင် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံ များရှိသီးခြားဂေဟစနစ်နှင့် လူမှုယဉ်ကျေးမှု နှင့် အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်သော သီးနှံ သစ်တော ရေးနှောစိုက်ပျိုးခြင်း နှင့် သက်ဆိုင်သည့် နည်းပညာလမ်းညွှန်ချက် များကို လိုက်နာသင့်သည်။ အကောင် အထည်ဖော်ရန်အတွက် ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည့်အချက်အချို့ကို အောက်တွင် ဆွေးနွေးဖော်ပြထားပါသည်။

5.1 အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍနှင့်အစီအစဉ်များ

အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအဆင့်ရှိ အစိုးရများ နှင့် အေဂျင်စီများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ လယ်သမားအသင်းများ နှင့် သမဝါယမအသင်းများ၊ ရပ်ရွာအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ (အသေး စား သို့မဟုတ် အကြီးစား လုပ်ငန်းရှင်များ၊ အသေးစားနှင့် အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ ကော်ပိုရေးရှင်းများ) နှင့် အခြား အဖွဲ့အစည်းများ အားလုံးသည် မတူညီ သော အခန်းကဏ္ဍများမှ ပါဝင်နေပါသည်။ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်များ မြှင့်တင်ရန်နှင့် ကဏ္ဍအလိုက် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း (အခြေခံ မူများ ၁၊ ၂၊ ၃) တို့တွင် စုစည်း ညီညွတ်စွာ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခြင်းအား ဖြင့် ဝန်းကျင်ကောင်း တစ်ခုဖန်တီးရန် လိုအပ်ပါသည်။ အဓိက ပါဝင် ပတ်သက်သူ များကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ပြီး ၎င်းတို့၏အခန်း ကဏ္ဍ၊ လိုအပ်ချက်များနှင့် မျှော်မှန်းချက် များကို နားလည်ခြင်း သည် သီးနှံသစ်တော ရေး နှော စိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာစနစ်အတွက် အထောက် အကူဖြစ်စေသော ပတ်ဝန်း ကျင်သစ်တစ်ခုဆီသို့ ပထမဆုံးခြေလှမ်း ဖြစ်ပါသည်။ အောင်မြင်သော သီးနှံ သစ်တောရေးနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ စနစ်သည် စီးပွားဖြစ် သီးနှံတစ်မျိုး တည်း စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် စီးပွားရေး အပြိုင်အဆိုင် မူဝါဒများနှင့် ရန်ပုံငွေ အစီ အစဉ်များမှတစ်ဆင့် အစိုးရ၏ပံ့ပိုး ကူညီမှု လိုအပ်ပါသည်။ အခြေခံမူ ၁ တွင် အသေး စိတ်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည်၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင် ရာ နိုင်ငံများတွင် သီးနှံသစ်တော ရေးနှော စိုက်ပျိုးခြင်းဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် တာဝန်ရှိ သည့် သီးခြားအဖွဲ့အစည်း တစ်ခု တည် ထောင်ထားသင့်ပါသည်။

လူမှုရေး သစ် တော လုပ်ငန်းသည် ကျောထောက် နောက်ခံ မူဝါဒနှင့် ရန်ပုံငွေပံ့ပိုးမှုဖြင့်သီးနှံ သစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း လုပ်ငန်း ကို အကောင်အထည် ဖော်နိုင်သည့် နိုင်ငံအဆင့် အစီအစဉ်နှင့် ယန္တရားများစွာ ထဲမှ တစ်ခု ဖြစ်သည်။ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံအများ အပြားတွင် သစ်တော ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ရေရှည် တည်တံ့ခိုင်မြဲသော သစ်တောစီမံ အုပ်ချုပ်မှုတွင် သစ်တောနေ ပြည်သူများ ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု တိုးတက် ကောင်းမွန်လာစေရန် အစီအစဉ်နှင့် ရည်မှန်းချက်များထားရှိ ဆောင်ရွက် ပေး သော လူမှုရေး သစ်တောအစီအစဉ် များရှိ ပါသည်။ ဤရည်မှန်းချက်များအောင် မြင်ရန် သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုး ခြင်း လုပ်ငန်းသည် အရေးကြီးသော အခန်း ကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါသည်။

ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ အထူး သဖြင့် ၎င်းတို့၏ထုတ်ကုန်များကို 'ပတ်ဝန်း ကျင်နှင့် သဟဇာတဖြစ်မှု' အမှတ်တံဆိပ် အဖြစ် တံဆိပ်ကပ်နိုင်စေမည့် ရေရှည် တည်တံ့သော ထုတ်လုပ်မှုကို စိတ်ဝင်စား သည့် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ စက်မှု လုပ်ငန်း များ ဆောင်ရွက်နေသည့် ကုမ္ပဏီများသည် သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးသည့် စနစ် တွင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လျက်ရှိပါ သည်။

အမျိုးသားသုတေသနနှင့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများသည် ၁) သီးနှံ သစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ အသိပညာဗဟု သုတနှင့် အထောက်အထားများကို ချိန်ညှိ ခြင်းနှင့်/သို့မဟုတ် ပြုပြင်ခြင်း အတွက် လိုအပ်သော နည်းပညာနှင့် မူဝါဒ ဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များကို စဉ်ဆက်မပြတ် အကြံ ဉာဏ်များပေးခြင်း၊ ၂) အသိပညာဗဟုသုတ များ ဆင့်ပွားသင်ကြားပေးခြင်း၊ စောင့်ကြည့် အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့်အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ကို အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် ၃)စဉ်ဆက် မပြတ် သင်ကြားရေး၊ ပညာရေးနှင့် အသိပညာ ဗဟု သုတ ဖြန့်ဝေရေးတို့ကို ပံ့ပိုးကူညီရေး တို့ အတွက် သုတေသန၊ လေ့ကျင့်သင်ကြားရေး နှင့် ပညာပေးလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင် ဆောင် ရွက်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ သီးနှံသစ် တော ရောနှောစိုက်ပျိုးသည့် စနစ်တွင် အခြေခံနှင့် အသုံးချ သုတေသနလုပ်ငန်းများ ကိုပါဝင် ထည့်သွင်း ဆောင်ရွက်သည့်ပုံစံဖြင့် လုပ် ဆောင်သင့်ပါသည်။

အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများရှိ သစ်တောနှင့် စိုက်ပျိုးရေး တိုးချဲ့ပညာပေးခြင်း သို့မဟုတ် ကျေးလက် အကြံပေး ဝန်ဆောင်မှုများသည် အသိပညာဗဟုသုတနှင့် အတွေ့အကြုံများ ကိုမျှဝေခြင်း၊လေ့ကျင့်ပေးခြင်းနှင့် သစ်တော ရေးရာ စီမံချက်များချမှတ်ခြင်း၊ အကောင် အထည်ဖော်ခြင်း၊ စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် အကဲ ဖြတ်ခြင်းတို့ကို လွယ်ကူချောမွေ့စေရန် မှန်ကန်သော ကျွမ်းကျင်မှုရှိသော တိုးချဲ့ ပညာပေး လုပ်သားများကို လေ့ကျင့်ပေး ခြင်းနှင့် ဝန်ထမ်းအင်အားများ တည်ဆောက် ရာ တွင်လည်း အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍ မှပါဝင်ပါသည်။

တောင်သူလယ်သမား အသင်းအဖွဲ့များနှင့် သမဝါယမအသင်းများ၊ ရပ်ရွာလူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများသည် သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ အသိပညာများဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊

တောင်သူလယ်သမား မှ တောင်သူလယ် သမား အချင်းချင်း အသိပညာနှင့် အတွေ့ အကြုံများမျှဝေခြင်း၊ ဇီဝရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လူမှုစီးပွားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဈေးကွက်နှင့် မူဝါဒအခြေအနေများ၊ တောင်သူများ၏ မျှော် မှန်းချက်၊ စိုးရိမ်မှုများနှင့် ထုတ်ကုန်များ ကို စုစည်းပြီး မူဝါဒချမှတ်သူများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ် နှံသူများအပါအဝင် သက်ဆိုင်သူများ အကြား ဆွေးနွေးမှုကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းစသည့် လုပ် ငန်းများ အတွက်အလွန်အရေးပါ ပါသည်။ စားနပ် ရိက္ခာဖူလုံသော အနာဂတ်အတွက် ကမ္ဘာလုံး ဆိုင်ရာမိတ်ဖက်ဖြစ်သော CGIAR ၏အဖွဲ့ဝင်

များသည် ၎င်းတို့၏ သုတေသန အစီအစဉ်များကို အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံ များ၏ သီးနှံ သစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များနှင့် ချိန်ညှိ ကာ ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံအဆင့် မိတ်ဖက် အဖွဲ့ အစည်း များနှင့် တိုက်ရိုက်သုတေသန များ ပြုလုပ်သည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါ သည်။ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ အစည်းများ အထူးသဖြင့် FAOသည် နည်းပညာအကူအညီ၊ မူဝါဒ အကြံဉာဏ်များ ပံ့ပိုးပေးရေးနှင့် ဤလမ်း ညွှန်ချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် အတွက် ဖြစ်နိုင်သည့် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှု များတွင် အရေးပါ သောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင် ပါသည်။

5.2 စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေး

သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ စနစ်သည် စိုက်ပျိုးရေး သို့မဟုတ် သစ်တော ကဏ္ဍ ပြတ်သားစွာ မရှိသေးသောကြောင့် အမျိုးသားအဆင့် သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာအစီအစဉ်ကို ဖော်ဆောင် လိုသော အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများသည် အမျိုးသားစီမံကိန်း အောင်မြင်စေရန် လို အပ်သော အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အခြေခံ အဆောက်အဦများကို ဦးစွာ စဉ်းစားသင့် ပါသည် (အခြေခံမူ ၁)။ သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီး ဌာနများအတွင်း သတ်မှတ်ထားသော အဖွဲ့ အစည်းများမှ ဦးဆောင်၍ စီစဉ်ဆောင်ရွက် ရာတွင် လွယ်ကူချောမွေ့စေရန် အထူးကဏ္ဍ ပေါင်းစုံ ကော်မတီ သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းအဖွဲ့ ကို ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။ ဤချဉ်းကပ်မှုသည် စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံရေးဆီသို့ ဦးတည်သော ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ အာဆီယံ ကဏ္ဍစုံမူဘောင်- စိုက်ပျိုးရေး၊ ရေလုပ်ငန်း နှင့် သစ်တောတို့နှင့် ကိုက်ညီပြီး ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်မှုများအတွက် လုပ်ငန်း ယန္တရား တစ်ခုကို ပံ့ပိုးပေးပါသည်။

အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုး ခြင်းဆိုင်ရာ မျှော်မှန်းချက် နှင့် လမ်းပြမြေပုံကို ရေးဆွဲခြင်းသည် ရှေ့ဆက် ရမည့်လမ်းကြောင်း အတွက် လမ်းပြ ဖြစ်စေပါသည်။ သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များအတွက်ဈေးကွက် လမ်းဖွင့်ရန် လှုံ့ဆော်ပေးသည့် ပံ့ပိုးပေး သော မူဝါဒများဖြင့် ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှု ပတ်ဝန်း ကျင်ကို ဖန်တီးခြင်းနှင့် လက်ရှိမဟာဗျူဟာ များ၊ အစီအစဉ်များနှင့် ရည်မှန်းချက်များ တွင် သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးရေး ထွက်ကုန်များကို ခေတ်စားလာစေရန် တွန်း အားပေးရန် အစီအစဉ်များ - ဥပမာအားဖြင့် ရေရှည်တည်တံ့သော သို့မဟုတ် ဓါတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှု လျော့ချရေးဖွံ့ဖြိုးမှု စီမံကိန်း များ၊ အမျိုးသား REDD+ လုပ်ဆောင်ချက် အစီအစဉ်များ၊ ကျေးလက်ဒေသ ဖွံ့ဖြိုး တိုး တက်ရေး အစီအစဉ်များ၊ မြေယာပြန်လည် ထူထောင်ရေး အစီအစဉ်များ၊ မြေယာအသုံး ချမှုအစီအစဉ် နှင့် နိုင်ငံတော်မှသတ်မှတ် သော ပံ့ပိုးကူညီမှုများ စသည့် သီးနှံ သစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးရေး ဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေး နည်းလမ်းများ စွာရှိပါ သည်။ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ နိုင်ငံ တကာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် နှစ်နိုင်ငံ မိတ်ဖက်များသည် ၎င်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရေး အစီအစဉ်များကို အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များသို့ တိုက်ရိုက် ရန်ပုံငွေ ပံ့ပိုး ပေးရန်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံတော် နှင့် ဒေသအဆင့်ရှိ သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာအစီအစဉ်များ သို့မဟုတ် စီမံကိန်းများ ရေးဆွဲရာတွင် ပြဿနာများ၊ စိန်ခေါ်မှုများ၊

ကွာဟချက်များနှင့် အခွင့် အလမ်းများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန် နယ်ပယ် နှင့် အခြေအနေကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရန် လိုအပ်ပါသည်။ အပြုသဘောဆောင်သော အချက် ပြုမှုများသည် အလားအလာရှိသော ရင်းနှီး မြှုပ်နှံသူများ (အသေးစားနှင့် အကြီးစား လုပ်ကိုင်သူများ၊ ကော်ပိုရေးရှင်းများ)အား သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း လုပ်ငန်းတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် ယုံကြည်မှု တည်ဆောက် မည်ဆိုပါက၊ ဘဏ္ဍာရေး ဖြစ်နိုင်ခြေလေ့လာမှုများနှင့်အတူ ရေရှည်မဟာဗျူဟာနှင့် ကာလလတ် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ် ရေးဆွဲခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဒေသခံ အသိုင်းအဝန်း၊ လယ်ယာ သို့မဟုတ်စိုက်ခင်းအဆင့်စီမံကိန်း ရေးဆွဲခြင်းကို သီးနှံ သစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းအတွက် လေ့ကျင့်သင်ကြား ထားသော တိုးချဲ့ပညာပေးအဖွဲ့များက ပံ့ပိုး ပေးသင့်ပြီး (အခြေခံမူ ၂) သီးခြားအခြေ အနေများတွင် အသင့်တော်ဆုံး ဖြစ်သည့် သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးရေးခြင်း စနစ်များကို ရွေးချယ်နိုင်ရေး စီစဉ်ပေးရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဈေးကွက်နှင့် မူဝါဒတို့ကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည် (အခြေခံမူ ၁၂)။

5.3 သုတေသနနှင့် စဉ်ဆက်မပြတ်လေ့လာ သင်ယူခြင်း

အကောင်းဆုံးအလေ့အကျင့်များကို တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်ရန် ကြိုးပမ်းမှုများကို ပံ့ပိုးပေးရုံ သာမက ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု များနှင့် ပြင်ပ အချက်များမှ လွှမ်းမိုးမှုများအပါ အဝင် ဒေသဆိုင်ရာ အခြေအနေများတွင် ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းနိုင်ရန် သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုး ခြင်းဆိုင်ရာ နည်းပညာများနှင့် အလေ့အကျင့်များကို ပြုပြင် ပြောင်းလဲရန် စဉ်ဆက်မပြတ် လေ့လာ သင်ယူမှုနှင့် သုတေသနပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ပြင်ပအချက်များ (အခြေခံ မူ ၃၊ ၁၂) ယခင်ရှိနှင့်ပြီးနှင့် လက်ရှိ သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းစနစ်ပုံများ ၏ အောင်မြင်မှုနှင့် ကျရှုံးမှုများကို မှတ်တမ်းတင်သိမ်းဆည်းခြင်းသည် သီးနှံ သစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း ကဏ္ဍ ပေါင်းစုံတွင် သုတေသနကို ဦးစားပေး လုပ်ဆောင်ရန် ကောင်းမွန်သော အစပြုမှု တစ်ခုဖြစ်သည်။ သုတေသနလုပ်ငန်းကို ဦးတည်ပြီး သက်ဆိုင်သူများနှင့် မျှဝေ သင်ယူခြင်းနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင် မှုပုံစံဖြင့် လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ စီမံကိန်း ရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်း၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း သည် သုတေသနနှင့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်မှုကို ဆန်းစစ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ်သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုး ခြင်း လုပ်ငန်းတွင် ပါဝင်လိုသော ဆန္ဒနှင့် ဆောင်ရွက်ပြီး သုတေသန လုပ်ငန်းများကို ထပ်တူဆောင်ရွက်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ လိုအပ် သော သုတေသန လုပ်ငန်းများကို ဖြည့်ဆည်း ကြိုးပမ်းပေါင်းစပ် ဆောင်ရွက်မှုများ ဖြင့်ပံ့ပိုးခြင်း စသည်တို့အား လုပ်ဆောင်မှု သေချာစေရန်ဖြစ်ပါသည်။ သီးနှံ သစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း သင်ရိုး ညွှန်းတမ်းများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း ဘာသာရပ်ကို အဆင့်မြင့်ပညာရေးသိပ္ပံနှင့် တက္ကသိုလ် များတွင် (၁၉၉၀ ပြည့်လွန် နှစ်များ နှောင်း ပိုင်းတွင် ဆွီဒင်နိုင်ငံတကာ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးအေဂျင်စီမှ ရန်ပုံငွေဖြင့် တည်ထောင် ခဲ့သော အရှေ့တောင်အာရှ သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ ဗဟိုဌာနမှ တည်ထောင်ထားသည့် အရှေ့တောင်အာရှ သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ

ပညာရေး ကွန်ယက်၏ သင်ကြားရေးလုပ်ငန်းအပေါ် အခြေခံ၍ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေး သေချာစေရန် ပံ့ပိုးပေး သင့်သည်။ ထိုသို့သော ကြိုးပမ်းမှုများသည် အရှေ့တောင်အာရှ ပညာရေးဝန်ကြီးများ အဖွဲ့၏ အရှေ့တောင်အာရှ ဒေသဆိုင်ရာ ဘွဲ့လွန်လေ့လာမှုနှင့် စိုက်ပျိုးရေးသုတေသနဌာန၏ ကျယ်ပြန့်သော ရည်မှန်းချက် များနှင့်လည်း ကိုက်ညီသင့်ပါသည်။

5.4 စောင့်ကြည့် အကဲဖြတ်ခြင်း

သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းနစ်၏ အလားအလာအရှိဆုံး ထပ်ပေါင်းလုပ်နိုင် သည့် ကဏ္ဍများဖြစ်သည့် နိုင်ငံအလိုက် ဆုံးဖြတ်သတ်မှတ်ထားသော ပါဝင်ပံ့ပိုး မှုများ၊ မြေယာဆုံးရှုံး ပျက်စီးမှုများ မဖြစ် ပေါ် စေရေးရည်မှန်းချက်များ၊ စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံရေးနှင့် အခြားပန်းတိုင်များ၊ သီးနှံ သစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးရေးစနစ်ကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်သည့် ရည်မှန်းချက်များနှင့် မဟာဗျူဟာများကို ကြည့်ရှုသုံးသပ်ခြင်း အားဖြင့် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ သည် ၎င်းတို့၏ စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ အစီရင်ခံခြင်း နှင့် စိစစ် အတည်ပြုခြင်း အစီအစဉ်များ တွင် သီးနှံ သစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းကို ထည့်သွင်းနိုင်သည်။ စောင့် ကြည့် စစ်ဆေးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တိုင်းတွင် အောက်ဖော်ပြပါ အခြေခံမှုများကို သီးနှံ သစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာအစီ အစဉ်များမှ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသင့်ကြောင်း သေချာစေရန် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည် -

- ၁။ စဉ်ဆက်မပြတ်လေ့လာသင်ယူခြင်း - အစီအစဉ်သည် ပါဝင်ပတ်သက်သူ များထံမှ တုံ့ပြန်ချက်ရယူခြင်းနှင့် သတင်း အချက်အလက်များ ပေးခြင်း တို့ကိုထပ်ခါတလဲလဲဆောင်ရွက် သည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို လက်ခံသင့်ပါ သည်။
- ၂။ ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်းနှင့် အသုံးပြုရ လွယ်ကူသော စောင့်ကြည့်စစ်ဆေး ခြင်းစနစ် - စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်း စနစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး နည်းလမ်း များသည် ပူးပေါင်းပါဝင်မှုပုံစံဖြင့် လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် အသုံးပြုသူများ အတွက် အသုံးပြုရလွယ်ကူသော စနစ်များဖြင့် အကောင်းဆုံး ဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။
- ၃။ ပါဝင်ပတ်သက်သူများ၏ စွမ်းဆောင် ရည်မြှင့်တင်ခြင်း - ထိရောက်သော ပူးပေါင်းပါဝင်မှုတွင် နည်းပညာ၊ လူမှု ရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင် မှုနှင့် စွမ်းရည်များ လိုအပ်ပါသည်။ အဆိုပါစွမ်းရည်များကို အားကောင်း လာအောင် မြှင့်တင်ခြင်း အားဖြင့် စောင့်ကြည့် လေ့လာခြင်းတွင် အထူး သဖြင့် လယ်သမား အဖွဲ့အစည်းများ၊ သမဝါယမ အသင်းများ၊ သစ်တော အသုံးပြုသူအဖွဲ့များစသည့်သက်ဆိုင် သူများအားလုံး ပိုမိုပါဝင် လာနိုင် မည်ဖြစ်ပါသည်။

အာဆီယံအဆင့်တွင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ ဤမူဘောင်အားလိုက်နာမှုကို စောင့်ကြည့် လေ့လာခြင်းအား အာဆီယံ စားနပ်ရိက္ခာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောကဏ္ဍမှ လက်ခံ ကျင့်သုံးလျက်ရှိသောစားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်း နည်းလမ်းများနှင့် ကိရိယာများကို အသုံးပြု၍ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ အာဆီယံ ကဏ္ဍစုံမူဘောင် - စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးကို ဦးတည်သော စိုက်ပျိုးရေး၊ သစ်တောနှင့် ငါးလုပ်ငန်းကဏ္ဍတို့ကိုလည်း အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ များ၏ လမ်းညွှန်ချက်များ ရယူမှုကို အကဲ ဖြတ်ရန်အတွက်အထူးသဖြင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ များအတွင်း ကဏ္ဍပေါင်းစုံ ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်မှုများကိုအသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂစားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေး အဖွဲ့မှ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ များ၏ လမ်းညွှန်ချက်ကို အကောင်အထည် ဖော် ရေးတိုးတက်မှုကို စောင့်ကြည့်အကဲ ဖြတ် ရန် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ သတင်းအချက် ဒေတာဘေ့စ်မှ သစ်တောအတွင်းသစ်ပင် များတည်ရှိဖုံးလွှမ်းမှုနှင့် သစ်တောပြင်ပရှိ သစ်ပင်များ အခြေအနေကို ကြည့်ရှု သုံးသပ်၍ အကဲဖြတ်ရာတွင် ထည့်သွင်း စဉ်းစား နိုင်ပါသည်။

5.5 အသိပညာ ဗဟုသုတစီမံခန့်ခွဲမှု

သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာစနစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် တွေ့ကြုံခဲ့ရသည့် ပြဿနာများထဲမှ တစ်ခု သည် သတင်းအချက်အလက်နှင့် အသိ ပညာ အရင်းအမြစ်များ အားနည်းခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းမှာ အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများတွင် သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ သုတေသန နှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ပင်မအဖွဲ့အစည်း မရှိသည့် အပြင် သီးနှံသစ်တောရောနှော စိုက်ပျိုး ခြင်းဆိုင်ရာအသိပညာ ဗဟုသုတ များသည် မူဝါဒချမှတ်သူများနှင့် စီမံကိန်း ရေးဆွဲသူများ အလွယ်တကူ လက်လှမ်းမမီ နိုင်သော သိပ္ပံပညာဘာသာရပ် ဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများအဖြစ်သာ ရရှိနိုင်သော ကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ အခြေခံမူ ၁၃ နှင့် စပ်လျဉ်း၍ သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ အသိပညာကို ထိ ရောက်စွာ ဆက်သွယ်ဖြန့်ဝေ ပေးနိုင်ရမည် ဖြစ်သော်လည်း သင့်လျော်သော တာဝန်ယူ နိုင်မည့် အဖွဲ့အစည်းများထံသို့ တာဝန် ပေးအပ်နိုင်ခြင်း မရှိခြင်းကြောင့် ထိထိ ရောက်ရောက် စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ဆက်သွယ် ဖြန့်ဝေခြင်း မပြုလုပ်နိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်း ဆိုင်ရာ အသိပညာကို ထိထိရောက်ရောက် စီမံခန့်ခွဲရန် လိုအပ်သည့် အထောက် အကူ ပစ္စည်း၊ အဆောက်အဦများ ဖန်တီးပေးနိုင် ရေးသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ အတွက် အရေးကြီးပြီး ထိုအသိပညာများ အား ကျယ်ပြန့် သည့်အလွှာစုံ သုံးစွဲသူများ အတွက် လွယ်ကူ လက်လှမ်းမီနိုင်စေရန် သေချာစေရေး ဆောင်ရွက်ပေးရန်လိုအပ် သည်။ ဤအထောက်အကူပြုအဖွဲ့များ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များမှာ သီးနှံသစ်တော ရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်းဆိုင်ရာ အသိပညာ ဗဟုသုတများကိုစုဆောင်းပြီး အမျိုးအစား

ခွဲခြားရန်၊ အင်တာနက်တွင် ဝဘ်ဆိုဒ်များ လိုအလွယ်တကူ သွားနိုင်သောစနစ်များ ကဲ့သို့သော အသိပညာကို ဦးတည်သည့် နည်းပညာအခြေခံ အဆောက်အအုံကို ထူထောင်ရန်နှင့်အသုံးပြုမှုကို စောင့်ကြည့် စစ်ဆေးရန်ဖြစ်ပါသည်။ (အပိုင်း ၅.၄ စောင့်ကြည့်အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် ချိတ်ဆက် ထားသည်။)။ သီးနှံသစ်တောရေးရာ စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ အသိပညာဗဟုသုတ စီမံခန့်ခွဲမှုသည် အခြေခံမူ ၁ တွင် ရည်ညွှန်း ထားသည့် သတ်မှတ်ထားသော သို့မဟုတ် အသစ် ဖန်တီးထားသည့် အဖွဲ့အစည်းမှ ပေးအပ်နိုင်သည့် တာဝန် ဖြစ်ပါသည်။ ဤတာဝန်ကို သုတေသနအဖွဲ့အစည်းများ ပညာရေးအဖွဲ့အစည်းများအပြင် အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများကဲ့သို့ ကိုယ် ပိုင်အသိပညာဖြန့်ဝေသူများ မှ တဆင့် ပြန် လည်ဖြန့်ဝေသူများဖြင့် မျှဝေ ဆောင်ရွက် နိုင်ပါသည်။

ANNEX 1 Development of the Guidelines

The idea to develop the ASEAN guidelines for agroforestry development emerged from numerous discussions since 2015 between partners in the ASEAN-Swiss Partnership for Social Forestry and Climate Change, ASEAN Working Group on Social Forestry and the ASEAN Secretariat's Food, Agriculture and Forestry Division that coincided, and were prompted by, the adoption of the Vision and Strategic Plan for ASEAN Cooperation in Food, Agriculture and Forestry 2016–2025.

Specifically, the Plan identifies agroforestry as one of the action programs to achieve food security in the face of climate change. While the role and contribution of agroforestry in these areas is increasingly visible in national strategies and action plans related to food and nutrition security, climate change, 'green' growth and sustainable development, implementation posed a challenge because agroforestry did not yet have an institutional home of its own. Many studies have suggested that beyond farmers' decision-making and farm-level challenges, the main barrier has been a lack of clear policy support and delivery mechanism in ASEAN Member States.

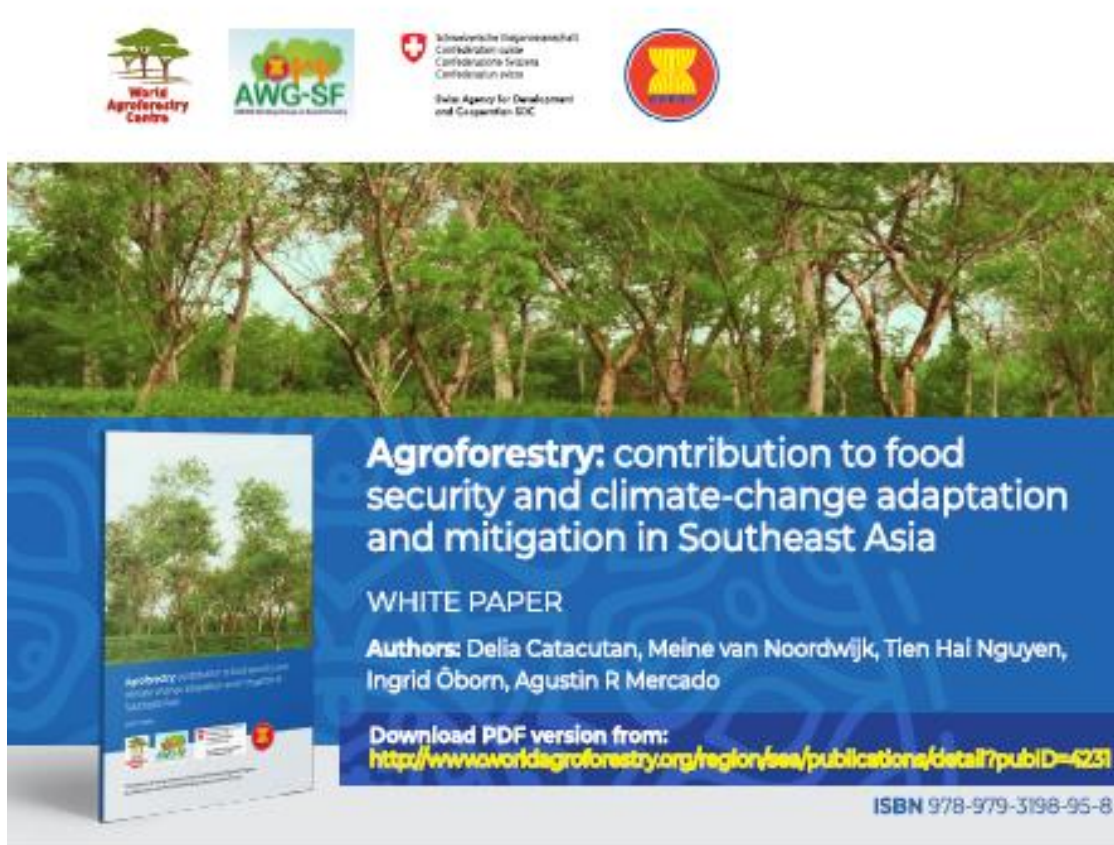
To address this issue, an authoritative, ASEAN- level guidance for agroforestry was considered necessary to establish the principles and guidelines that could support the more rapid development of agroforestry policies, programs and investments.

At the first stakeholder workshop held in Chiang Mai, Thailand in June 2016, it was agreed that guidelines be developed as inclusively as possible, encompassing researchers, trainers, educators, planners, practitioners and policy makers. Furthermore, it was agreed that the guidelines should be authoritative and active in language and style but without too much detail to allow for creativity and innovation during implementation. Since June 2017, the multi-stakeholder process has included key activities, listed below.

- 1) Stakeholder consultation with approximately 245 participants from ASEAN Member States, including policy makers, farmers' groups and cooperatives, community-based forest management groups, practitioners and researchers at the 7th ASEAN Working Group on Social Forestry conference held in Chiang Mai, Thailand, 12–14 June 2017. The consultation focused on the purpose and general contents of the guidelines.
- 2) Presentation and acceptance of the concept note for developing the guidelines at the 11th ASEAN Working Group on Social Forestry annual meeting held in Chiang Mai, Thailand, 15 June 2017.
- 3) Submission of the work plan for developing the guidelines to the ASEAN Working Group on Social Forestry Secretariat in June 2017.

- 4) Preparation of the 'zero draft' outline of the guidelines by ICRAF and FAO from June to August 2017.
- 5) Preparation of the first draft from August to December 2017.
- 6) Peer review of the first draft by ASEAN-Swiss Partnership for Social Forestry and Climate Change partners, ASEAN Secretariat and FAO from December 2017 to January 2018.
- 7) Review of the first draft by agroforestry experts, including Mekong Expert Group on Agroforestry for Food and Nutrition Security, Sustainable Agriculture and Land Restoration and the ASEAN Working Group on Social Forestry focal points, within and outside the region on 26 January 2018.
- 8) Preparation of the second draft, January–February 2018.
- 9) Review of the second draft by ASEAN sectoral working groups, February–March 2018.
- 10) Review of the second draft by ASEAN Working Group on Social Forestry focal points in February– April 2018.
- 11) Finalization of the second draft, April–May 2018.
- 12) Discussion and finalisation at the 12th ASEAN Working Group on Social Forestry meeting in Da Nang City, Viet Nam, June 2018.

ANNEX 2: White paper Agroforestry: contribution to food security and climate change adaptation and mitigation in Southeast Asia¹²

Southeast Asia is going through an economic boom with a 5.7% average growth rate in GDP and has reportedly achieved the Millennium Development Goal of reducing by half the number of hungry people. While this is a laudable achievement, 60 million people (>10% of total population) remain food insecure. Rapid population growth, coupled with land and forest degradation, may cause many countries in the region to fail to feed their projected populations in the future.

¹² The Agroforestry white paper highlights the evolving concepts of agroforestry, agroforestry practices adopted in Southeast Asia, contributions to food security, income, water regulation, climate change adaptation and mitigation, issues and challenges, policy challenges, and a call for action by ASEAN Member States.

Climate change is an additional threat to the 'supply' dimension of food security. According to the Intergovernmental Panel on Climate Change's Fourth Assessment Report, Southeast Asia is expected to be seriously affected by the adverse impacts of climate change since most economies rely on agriculture and natural resources.

Agroforestry, the practice of using trees on farms, and the integration of forestry and agriculture as part of multifunctional landscapes, can provide multiple economic, social and environmental benefits. In a global comparison, Southeast Asia had the highest biomass carbon stock (per hectare) on agricultural land of all regions, with an increasing trend (60 tonnes of carbon per hectare in 2000 and 65 tonnes per hectare in 2010).

Farmers in different parts of the region have been adopting diverse agroforestry systems and practices, increasing the productivity of farmlands, and helping to secure food, income and other basic needs. At the same time, the significant amount of carbon sequestered by trees in agroforestry systems is contributing to climate-change mitigation, while forests and trees are 'air conditioners' cooling their surroundings by bringing water back into the atmosphere. Yet, wide-scale agroforestry adoption remains limited due to many obstacles and challenges, notably, the lack of institutional home and specific policy support for agroforestry. To realize the potential of agroforestry in achieving food security and climate- change adaptation and mitigation in Southeast Asia, specific agroforestry policies and effective delivery mechanisms are necessary.

ANNEX 3 International Context of the Guidelines

The guidelines adhere to all legally- and non-legally-binding international conventions, agreements and treaties as well as global programs and frameworks that ASEAN Member States have committed to. These include, but are not limited to, the following.

- 17 Sustainable Development Goals were adopted by world leaders in September 2015. Built on the success of the Millennium Development Goals, the Goals are mobilizing efforts to end all forms of poverty, fight inequalities and tackle climate change while ensuring that 'no one is left behind'.
- United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) aims to stabilize greenhouse-gas concentrations in the atmosphere to prevent dangerous interference to the climate system, without any binding greenhouse- gas limits or enforcement mechanisms for countries. The framework outlines how specific international treaties (called protocols or agreements) may be negotiated to specify further action towards the objective of the UNFCCC.
- The Paris Agreement came out of UNFCCC negotiations, and aims to bolster global efforts to lower the projected temperature increase to 1.5 °C above pre-industrial levels, increase the ability to adapt, foster climate resilience and low- emissions development without threatening food production, and create financial flows that support these aims. Through Intended Nationally Determined Contributions, countries create actions consistent with their own national circumstances, capabilities and priorities.
- Convention on Biological Diversity (CBD) outlines the principles governing the conservation of biological diversity, sustainable use of components and fair and equitable sharing of benefits arising from the use of genetic resources.
- United Nations Convention to Combat Desertification (UNCCD) is a 10-year strategy (2008– 2018) with the goal of forging a global partnership to reverse, and prevent, desertification and land degradation and to mitigate the effects of drought to support poverty reduction and environmental sustainability. The UNCCD collaborates closely with the CBD and the UNFCCC to meet the complex challenges, with an integrated approach and the 'best possible use' of natural resources.
- The Bonn Challenge is a global effort to restore 150 million hectares of the world's deforested and degraded land by 2020 and 350 million hectares by 2030 to realize existing international commitments, including the CBD Aichi Target 15, UNFCCC REDD+, and the Rio+20 land degradation neutrality goal.

- Ramsar Convention on Wetlands is an intergovernmental treaty providing a framework for national action and cooperation in the conservation and utilization of wetlands and their resources.
- Rio Declaration on Environment and Development details principles that guide countries in balancing environmental and developmental considerations in policies and actions.
- Code of Conduct of Germplasm Collection and Transfer is a global voluntary framework that provides for the rational collection and sustainable use of genetic resources.
- International Panel on Forests proposes actions for sustainable forest management.
- Global Plan of Action for the Conservation and Sustainable Utilization of Plant Genetic Resources is a voluntary global framework that provides for the conservation and sustainable use of plant genetic resources for food and agriculture.
- Millennium Declaration and Millennium Development Goals aimed to uphold human dignity and equity, eradicate poverty, protect the common environment, support human rights and democracy, promote gender equality and good governance and form a global partnership for development.
- Sendai Framework for Disaster Risk Reduction (2015–2030) aims to achieve substantial reduction of disaster risks and loss of lives, livelihoods and health. The Framework was adopted at the Third United Nations World Conference on Disaster Risk Reduction in Sendai, Japan on 18 March 2015.
- United Nation strategic plan for forests (2017-2030) (UNSPF) serves as a reference for the forest- related work of the UN system and for fostering enhanced coherence, collaboration and synergies among UN bodies and partners towards the following vision and mission, as well as a framework to enhance the coherence of and guide and focus the work of the International Arrangement on Forests (IAF) and its components.

ANNEX 4 Recommended Reading

- Burke L, Ranganathan J, Winterbottom R, eds. 2015. *Revaluing ecosystems: pathways for scaling up the inclusion of ecosystem value in decision making*. Washington DC, USA: World Resources Institute.
- Catacutan D, McGaw E, Llanza MA, eds. 2014. *In equal measure: a user guide to gender analysis in agroforestry*. Bogor, Indonesia: World Agroforestry Centre (ICRAF) Southeast Asia Regional Program.
- Colfer CJP, Achdiawan R, Roshetko JM, Mulyoutami E, Yuliani EL, Mulyana A, Moeliono M, Adnan H, Erni. 2015. The balance of power in household decision-making: encouraging news on gender in Southern Sulawesi. *World Development* 76:147–164.
- Coe R, Sinclair F, Barrios E. 2014. Scaling up agroforestry requires research 'in' rather than 'for' development. *Current Opinion in Environmental Sustainability* 6:1877–3435. [https:// doi.org/10.1016/j](https://doi.org/10.1016/j)
- Delaney M, Roshetko JM. 1999. Field test of carbon monitoring methods for home gardens in Indonesia. In: *Field tests of carbon monitoring methods in forestry projects*. Arlington VA, USA: Winrock International. pp 231–245. <http://www.worldagroforestry.org/region/sea/publications/detail?pubID=4214>.
- [FAO] Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2017. *Agroforestry for landscape restoration: Exploring the potential of agroforestry to enhance the sustainability and resilience of degraded landscapes*. Rome, Italy: Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- [FAO] Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2013. *Advancing agroforestry on the policy agenda: a guide for decision-makers*. Agroforestry Working Paper No.1. Rome, Italy: Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- [FAO] Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2011. *Payments for ecosystem services and food security*. Rome, Italy: Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- Klapwijk CJ, van Wijk MT, Rosenstock TS, van Asten PJA, Thornton PK, Giller KE. 2014. Analysis of trade-offs in agricultural systems: current status and way forward. *Current Opinion in Environmental Sustainability* 6:110–115. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877343513001607>.
- Kuyah S, Öborn I, Jonsson M, Dahlin AS, Barrios E, Muthuri C, Malmer A, Nyaga J, Magaju C, Namirembe A, Nyberg Y, Sinclair FL. 2016. Trees in *Science, Ecosystem Services & Management* 12:4:255–273. <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21513732.2016.1214178>.

- Martini E, Roshetko JM, Purnomosidhi P, Tarigan J, Idris N, Zulfadhli T. 2013. Fruit germplasm resources and demands for small-scale farmer's post-tsunami and conflicts in Aceh, Indonesia. *Acta Horticultura (ISHS)* 975:657–664. http://www.actahort.org/books/975/975_82.htm.
- Manurung GE, Roshetko JM, Budidarsono S, Kurniawan I. 2008. Dudukuhan tree farming systems in West Java: how to mobilize self-strengthening of community-based forest management? In: Snelder DJ, Lasco R, eds. *Smallholder tree growing for rural development and environmental services. Lessons from Asia*. Advances in Agroforestry vol. 5. Dordrecht, Netherlands: Springer.
- Mead DJ. 2004. Agroforestry. In: *Forests and forest plants*. Vol. 1. *Encyclopedia of life science systems*. Oxford, UK: EOLSS Publishers. pp 324–55.
- Millennium Ecosystem Assessment. 2005. *Ecosystems and human well-being: synthesis*. Washington DC, USA: Island Press.
- Minang PA, van Noordwijk M, Freeman OE, Mbow C, de Leeuw J, Catacutan D, eds. *Climate-smart landscapes: multifunctionality in practice*. Nairobi, Kenya: World Agroforestry Centre (ICRAF).
- Nair PVR, Garrity DPN. 2012. *Agroforestry: the future of global land use*. Dordrecht, Netherlands: Springer.
- Namirembe S, Leimona B, van Noordwijk M, Minang P, eds. 2017. *Co-investment in ecosystem services: global lessons from payment and incentive schemes*. Nairobi, Kenya: World Agroforestry Centre (ICRAF). <http://www.worldagroforestry.org/sd/environmental-services/PES>.
- Neyra-Cabatac NM, Pulhin JM, Cabanilla DB. 2012. Indigenous agroforestry in a changing context: the case of the Erumanen ne Menuvu in Southern Philippines. *Forest Policy & Economics* 22:18–27.
- [OECD] Organization for Economic Co- operation and Development. 2011. *Towards green growth: a summary for policy makers*. Paris, France: Organization for Economic Co- operation and Development.
- Orwa C, Mutua A, Kindt R, Jamnadass R, Simons A. 2009. *Agroforestry Database: a tree reference and selection guide. Version 4.0*. Nairobi, Kenya: World Agroforestry Centre (ICRAF). <http://www.worldagroforestry.org/output/agroforestry-database>.
- Perdana A, Budidarsono S, Kurniawan I, Roshetko JM. 2013. Rapid Market Appraisal (RMA). In: van Noordwijk M, Lusiana B, Leimona B, Dewi S, Wulandari D, eds. *Negotiation- support toolkit for learning landscapes*. Bogor, Indonesia: World Agroforestry Centre (ICRAF) Southeast Asia Regional Program. pp 52–54. <http://www.worldagroforestry.org/downloads/Publications/PDFS/B17645.pdf>.
- Roshetko JM, Snelder DJ, Lasco RD, van Noordwijk M. 2008. Future challenge: a paradigm shift in the forestry sector. In: Snelder DJ, Lasco R, eds. *Smallholder tree growing for rural development and environmental services. Lessons from*

Asia. *Advances in Agroforestry* vol. 5. Dordrecht, Netherlands: Springer. pp 453–485.

Roshetko JM, Rohadi D, Perdana A, Sabastian G, Nuryartono N, Pramono AA, Widayani N, Manalu P, Fauzi MA, Sumardamto P, Kusumowardhani N. 2013. Teak agroforestry systems for livelihood enhancement, industrial timber production, and environmental rehabilitation. *Forests, Trees, and Livelihoods* 22 (4):241–256. DOI: 10.1080/14728028.2013.855150.

Van der Wolf J, Gram G, Bukomeko H, Mukasa D, Giller O, Kirabo E, Angebault C, Vaast P, Asare R, Jassogne L. 2017. *The shade tree advice tool*. CCAFS Info Note. Copenhagen, Denmark: CGIAR Research Program on Climate Change, Agriculture and Food Security. <https://ccafs.cgiar.org/publications/shade-tree-advice-tool#.WjjWDjcxXD4>. Tool: <http://shadetreeadvice.org/>.

Van der Wolf J, Jassogne L, Gram G, Vaast

P. 2016. Turning local knowledge on agroforestry into an online decision-support tool for tree selection in smallholders' farms. *Experimental Agriculture* 1–17. <http://dx.doi.org/10.10107/S001447971600017X>.

Van Noordwijk M. 2005. *RUPES typology of environmental service worthy of reward*. Bogor, Indonesia: World Agroforestry Centre (ICRAF) Southeast Asia Regional Program. <http://www.worldagroforestry.org/downloads/Publications/PDFS/wp13952.pdf>

Van Noordwijk M, Coe R, Sinclair F. 2016. *Central hypotheses for the third agroforestry paradigm within a common definition*. Working paper 233. Bogor, Indonesia: World Agroforestry Centre (ICRAF) Southeast Asia Regional Program. DOI: <http://dx.doi.org/10.5716/WP16079.PDF>.

Van Noordwijk M, Mbow C, Minang PA. 2015. *Trees as nexus for Sustainable Development Goals (SDG's): agroforestry for integrated options*. Policy Brief 50. Nairobi, Kenya: ASB Partnership for the Tropical Forest Margins.

Van Noordwijk M, Tata HL, Xu J, Dewi S, Minang PA. 2012. Segregate or integrate for multifunctionality and sustained change through rubber-based agroforestry in Indonesia and China. In: Nair PVR, Garrity DPN. *Agroforestry: the future of global land use*. Dordrecht, Netherlands: Springer. pp 69–104.

Visco R. 2011. *National case study on agroforestry policy in the Philippines*. Final report. Rome, Italy: Food and Agriculture Organization of the United Nations.

Wangpakapattanawong P, Finlayson R, Öborn I, Roshetko JM, Sinclair F, Shono K, Borelli S, Hillbrand A, Conigliaro M. 2017. *Agroforestry in rice-production landscapes in Southeast Asia: a practical manual*. Bangkok, Thailand: Food and Agriculture Organization of the United Nations Regional Office for Asia and the Pacific, Bogor, Indonesia: World Agroforestry Centre (ICRAF) Southeast Asia Regional Program.

Zomer RJ, Neufeldt H, Xu J, Ahrends A, Bossio D, Trabucco A, van Noorwijk M, Wang M. 2016. Global tree cover and biomass carbon on agricultural land: the

contribution of agroforestry to global and national carbon budgets. *Scientific Reports* 6:1–12.

